

SLOVENSKI ČEBELAR

75

1873 ZAČETEK PERIODIČNEGA ČEBELARSKEGA TISKA

ANTON JANŠA
1734—1773

VSEBINA

Ivan Krajnc: Čebelarjeva opravila v oktobru in novembru	289
Mariano Alber: Zakaj je in ostane carnica najboljša	292
Prof. Janez Mihelič: Umetno osemenjevanje čebeljih matic	293
Dednost, seksaleli in vzreja matic (prevod) .	294

IZKUŠNJE IN PREIZKUŠNJE NAŠIH ČEBELARJEV

I. Žunko: Odstranjujemo protislovja	299
Dušan Mercina: Slaba zima — dobro leto . .	300
Lojze Kastelic: Varujmo življenjsko moč če- belnih družin v zimskem in zgodnjem po- mladanskem času	301

ZDRAVSTVENI KOTIČEK

Janez Puis: Črne čebele	303
Jože Resnik: Kdor želi med pridelovati, mora nosemo zatirati	304
Dr. Leon Kocjan: Nosemavost čebel — proiz- vodno gospodarski problem	305

NOVICE IZ ČEBELARSKEGA SVETA

V JANŠEVEM JUBILEJNEM LETU

Valentin Benedičič: Slavnostni govor na A. Janševi spominski proslavi ob 200-letnici njegove smrti na Breznici	309
France Guna: Kuharjevega Toneta slovo (igra s petjem)	

IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA

OSMRTNICE

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 40,00 din, ga prejmejo zastoj. Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II, tiska Tiskarna PTT v Ljubljani.

Uredniški odbor: France Guna, Alojz Kastelic, Ludvik Klun, Martin Mencej, Boris Modrijan, dr. Nežka Snoj in Jožko Slander.

Glavni urednik: Martin Mencej, odgovorni urednik: Boris Modrijan

Letna naročnina za nečlane 45,00 din, za tujino 50,00 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino. Številka žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva cesta: 50101-678-48636.

Telefon: 20-208

Zunanja stran ovitka delo Vilija Kožarja, podoba A. Janše akad. slikarja B. Jakca

Dvoje sveč je zagorelo v Janševem jubilejnem letu, ena v kraju njegovega rojstva, druga pa v kraju njegove smrti... Foto: N. Farazin

ČEBELARJEVA OPRAVILA V OKTOBRU IN NOVEMBRU

IVAN KRAJNC

V oktobru nimamo kakih posebno velikih in težkih čebelarških opravil. No, vendar, kar je potrebno napraviti, se mora pravočasno storiti. V tem mesecu moramo najprej preveriti, če smo opravili vse posege, o katerih smo govorili v septembru, t. j. priprava čebeljih družin za zimo, ureditev zimskega gnezda, dovoljna količina hrane itd. Razen tega moramo popraviti, očistiti in pobarvati panje, urediti in očistiti okolje čebelnjaka, zavarovati čebele in jim zagotoviti mir in tišino ter paziti, da se ne pojavi v čebelnjaku ropanje.

Čebelna družina, od katere se v prihodnji sezoni pričakuje maksimalen donos medu in drugih čebeljih proizvodov (kolikor bodo za to tudi druge dobre razmere), mora v tej dobi imeti dobro matico in okrog 30.000 delavk.

To čebelar ugotovi kaj lahko. Družina, ki zaseda 8 do 10 satov, bo odlično prezimila, če so izpolnjeni vsi drugi pogoji. Taka družina se bo spomladi odlično razvila in izkoristila tudi zgodnje paše, ki nastopajo še pred akacijevo.

Sicer pa dobro prezimi tudi družina z 20.000 čebelami, vendar pa od takih družin pričakujemo lahko samo srednje dober donos. Take družine v oktobru zasedajo 5 do 6 satov. Slabe družine z deset do petnajst tisoč čebelami zasedajo 3 do 4 sate. Sicer tudi takšne družine pretolčejo zimo, vendar pa od njih ne moremo pričakovati ničesar. Take družine se razvijejo šele za naslednjo sezono. Družina z manj kot 10 tisoč čebelami so slabiči, ki zelo težko preživijo zimo, navadno pa jih večina umre od mraza.

Dober čebelar gre v zimo samo z močnimi družinami. Druge družine združi tako, da so vse družine močne. Spomladansko izenačevanje družin je preživela praksa. Velika zabloda je verovati, da največje donose dosežemo s srednje močnimi družinami. Največje donose dosegamo le z močnimi družinami, zato je bolje oslabiti slabo družino in dodati pred nastopajočo pašo zalego močnejšim družinam.

Glede hrane moram naglasiti, da je največja zavora za napredek našega čebelarstva sploh premajhne zimske zaloge, zaradi katere umre preko zime marsikatera družina, druge pa na pičli zalogi životarijo vse do prvih spomladanskih donosov nektarja in obnožine. Ključ do uspeha je super družina v panju. Da bi to dosegli, moramo družini pustiti ali dodati hrano, ki se sestoji iz 2/3 medu in 1/3 cvetnega prahu. Če tega družina nima, dodajmo nadomestke. Ko čez zimo družina uživa tako hrano, imajo čebele čez vso zimo obilo mlečka, s katerim pitajo matice. Ko spomladi odpremo tak panj, imamo kaj videti. V takem panju je mnogo mlade in zdrave živali, ki že pred akacijo nabere toliko, kot je preko zime snedla, seveda če so za to vremenske razmere. Družina s 30.000 in več čebelami v prostornem panju rabi 30 kg zaloge; srednje družine 20 kg, medtem ko je slabšim družinam potrebno 10 do 15 kg za zimo. Trdim, da je tu ključ za uspešno čebelarjenje, ki so ga sodobna čebelarstva v zamejstvu že davno »pogruntila«. Ker v tipiziranem AŽ panju na 10 satov ni možno vzgojiti super družine, ker je premajhen, bo za AŽ panj z močno družino dovolj 20-kilogramska zimska zaloga.

Panj je stanovanje čebelne družine, ki varuje družino pred vetrom in vlago, kakor tudi pred različnimi sovražniki. Če panj ne more opravljati te funkcije, kakor je treba, družina težko vzdržuje ugodne pogoje za razvoj in življenje v njem. Zaradi tega mora čebelar panje vzdrževati, jih popravljati

in pravočasno barvati. Za to delo je najboljši čas v mesecu oktobru. Čebela zaznava le modro, rumeno, belo in črno barvo, zato, čebelarji, barvajte svoje panje 1 s temi barvami. Vsak čebelar si lahko napravi zelo poceni sam mineralno barvo, ki je obstojna 10 in več let. Za to je potrebno:

en del mletega prahu iz opeke,
en del negašenega apna v prahu in
en in pol dela lesnega pepela.

Vse to presejemo na gosto sito, nato raztopimo v posnetem mleku (mleko prekuhamo in ko se ohladi, pobere mo smetano). Zmes zmešamo do gostote jogurta in pustimo stati 6 ur. Po 6 urah dolijemo posneto mleko in mešamo, da dobi gostoto redkega jogurta oziroma gostoto barve. S tem je barva narejena. Panje pobarvamo trikrat v 24 urah.

Glede zavarovanja in otoplitve ter zapaženja panjev razpravljajo po vsem svetu. Nekateri so za dobro zapaženje panjev, drugi pa so pristaši nezapaženja. Zadnjim se pridružujem tudi jaz. Čebelni družini pozimi ni največji sovražnik zima, marveč vlaga. Zaradi tega je potrebno odpreti žrelo. Pri nakladnih panjih moramo obvezno v zgornji nakladi 10 cm izpod pokrova odpreti žrelo prečnika 2 cm, tako da skozi to žrelo puhti vlaga. Vsekakor pa je potrebno družine zavarovati pred prepilom, ki je prisoten posebno pri starejših panjih, ki so navadno že razmajani in imajo razpoke na različnih straneh. Da se obranimo prepilja, lahko uporabimo strešno lepenko, a v čebelnjakih AŽ panjev papir in podobno.

Čebelnjak naj bi bil vedno postavljen na takem kraju, da imajo čebele pozimi mir. Če se čebele pozimi vznemirjajo, porabijo neprimerno več hrane, lahko pa v težjih primerih tudi propadejo; zato je dobro, če je čebelnjak ograjen in ima do njega dostop le čebelar.

V naših razmerah čebele najmanj delajo v novembru. Navadno sedijo po satovju celotnega panja. Sezona je zaključena in čebel enostavno ni potrebno vznemirjati. Zadnja zalega se je izvalila. Očiščene so tudi celice, iz katerih so se povalile zadnje čebele v tem

Drobni cvetovi jesenskega resja so letos dali v nekaterih krajih kar razveseljivo medičino — Foto: L. Klun

letu. V polnem panju medu in mladih čebel z dobro matico je prav gotovo prijetno lenariti. Zunaj še ni toliko hladno, da bi čebele o tem morale mnogo skrbeti. Če ponoči zahladi, se malo stisnejo, in podnevi, ko je toplo, se zopet razlezejo. To traja tako dolgo, dokler ne zapiha sever in ko začne zemlja zmrzovati. Šele tedaj se začne prava borba z mrazom. Oblikuje se zimska gruča v obliki krogle. Krogla se samodejno stiska in širi. Čim hujši je mraz, tem bolj se stisnejo čebele. Oglji-

kov dvokis, ki ga čebele v notranjosti krogle izdihavajo, omamlja (omrtviči) čebelno družino, tako da se v tem času čebele ne presnavljajo hrane in se zaradi tega tudi ne starajo tako hitro, kot bi se, če mraza ne bi bilo. Za zunanje čebele, ki obdajajo kroglo, pa seveda to ne velja. Sedaj pa nam je tudi jasno, zakaj slabič sorazmerno svoji moči porabi mnogo več hrane kot dobra družina in zakaj se spomladi ne razvija tako hitro kot dobre družine. Enostavno povedano, slabe čebelne družine so se pozimi postarale in nimajo mlečka, da bi lahko vzgajale mladi rod. V veliki krogli je sorazmerno malo čebel na periferiji krogle, medtem ko je pri slabiču pretežni del čebel v obrobnebl plašču in te čebele rabijo dosti hrane. To se odraža posebno takrat, ko imamo ostre zime, ker morajo slabe družine takrat zelo »kuriti«, da ostanejo sploh pri življenju. Kurivo pa je vedno ogljikov hidrat, t. j. pri čebelah med ali sladkor, v peči celuloza-les ali premog, v motorju pa bencin in olje. Torej mraz ni nevaren dobri družini. Čebelno družino v panju ugonobi le vlaga in prepih. Zaradi tega mora čebelar poskrbeti za zračnost panja in temu primerno opaženje.

Sam sem prej povedal, da sem pristal tistih, ki preveč ne pažijo svojih panjev. Vendar pa bi rad naglasil, da si le dober čebelar lahko to privošči. Vsekakor pa mora vsak pregledati, če so panji v redu, čebelnjak v zavetni legi in vse družine močne. Začetniki in vsi čebelarji, ki imajo v svojih čebelnjakih družine različnih moči, pa le prezimujete po starih načelih.

Mimogrede naj omenim, da dodam vsako jesen vsem tistim družinam, ki niso zasedale ob prihodu iz Like poldišča in medišča, rezervne družinice iz štiri in petsatarjev. Če je potrebno, tudi dve družinici v en panj. Letos jih je šlo v ta namen 84. Za pomlad pa jih je ostalo še 52. Razen tega sem le slabih 7 km zračne linije oddaljen od

morja. Mojim družinam bi vsako odevanje bilo škodljivo, medtem ko rezervne družinice tudi sam dobro zaščitim. Torej paženje opravlja čebelar individualno za vsako družino posebej.

Pri AŽ panju je prednja stena dvojna, zadaj so vrata in v notranjosti na okencih papir in preko vsega tega po vsej površini še papirnata blazinica iz nekaj slojev papirja, pa bo kar zadosti, posebno če stoji panj v čebelnjaku-baraki. Nakladni panj, zgoraj zavarovan s pažno blazinico in ovit s strešno lepenco ali plastično folijo, pa je tudi dovolj zaščiten. Tudi v tujini so svoje-

časno, posebno Angleži in Amerikanci, prezimovali grupno po štiri panje skupaj in jih zložili v velike zaboje. Vse to so še zamašili s papirjem in različnimi pažili. S tem so dosegli nasprotno, kar so pričakovali. Družine so porabile veliko hrane in spomladi so se pozno razvijale. Bilo jim je vso zimo prevročje in nastopajoče pomladi sploh niso čutile. Torej povsod vse do razumne meje. Družinam dajmo zraka, da ne bo v panjih plesnilo satovje. Kdor želi, naj odpre zgornja žrela, seveda pa mora pri tem računati na poznejši spomladanski razvoj družin.

ZAKAJ JE IN OSTANE SLOVENSKA CARNICA NAJBOLJŠA

MARIANO ALBER. MESSINA

Pred več kot 200 leti je Anton Janša šel na Dunaj. Ko je pozneje vodil na novo ustanovljeno čebelarstvo šolo, je prinesel s seboj iz svoje domovine na Nižje Avstrijsko poldrug ducat čebelnih družin. Kot dober poznavalec je videl, da so bile tamkajšnje čebele drugačne; za svoje delo je dal svojim ljubim hribovskim čebelarjem prednost.

Ko so polagoma v vsej Evropi uvajali premično satje, je bilo zaradi splošne neizkušenosti mnogo hudih izgub, tako da je bil v marsikaterih pokrajinah, ki so bile bogate na čebelah, uničen zaradi lakote in kužnih boleznih skoro ves stalež. Te škode so nadomestili desetisoči zdravih in močnih kranjskih družin. Tako lahko rečemo, da so pred 100 leti one rešile evropsko čebelarstvo.

Pred pol stoletja se je pojavil nov val kužnih boleznih, ki so ga pripisali vsaj deloma pršici; prizadeta je bila predvsem Velika Britanija in množično so tja dovažali čebele iz Holandske, Francije in Avstrije. Ustanovitelj Apis kluba dr. Abushady je celo v svoji domovini Egiptu dal prednost od vseh znanih ras kranjski čebeli in jo priporočal. Mnogo je pisal v angleških čebelarskih listin in tako so zahtevali tudi to raso.

Ko se je Alber leta 1928 peljal v Francijo, je pripeljal s seboj tudi vagon sivih čebel; kot vzrejne matice pa je izbral go-

renjske od Ambroziča iz Mojstrane, ki jih je izkušnje poznal kot najboljše. V strnjem ozemlju črne čebele jih ni mogel ohraniti čiste.

Po Alberjevi vrnitvi iz Francije se je v Angliji povpraševanje nadaljevalo in Alber je za naselitev angleških standardnih panjev kupil jugoslovanske kranjčice, ki so po pošti brezhibno prihajali na cilj, dokler ni bil v Nemčiji prepovedan tudi tranzit živih čebel. Medtem so Kranjci pošiljali svoje matice do leta 1962 v Egipt, dokler niso politične težave napravile vsemu konec.

Ko je leta 1950 brat Adam (Karl Kehrle) povpraševal po najboljših carnica čebelah, je Alber brez oklevanja odgovoril: »Kranjčice iz Jugoslavije«. In če danes potrebuje zdrave in nepokvarjene linije te tako dobro znane sive hribovske čebele, je vesel, če jih lahko dobi iz njene prvotne domovine, kot zadnje 4 tako krasne živali s plemenitimi postaje pod Zelenico.

Tako je bila Kranjčica najboljša, kot je še danes. Tako bo ostala, če se bodo tamkajšnji zmožni čebelarji ognili napakam drugih in opravljali masovno odbiro kot njihovi predniki, ki je tudi z znanstvenega stališča edino pravilna, kar se lahko tudi matematično utemelji.

Prevedel B. M.

UMETNO OSEMENJEVANJE ČEBELJIH MATIC

Radijsko predavanje

PROF. JANEZ MIHELIC

Osnovnega pomena za uspešno selekcijo čebel in za pridobivanje gospodarsko donosnejših čebeljih hibridov je kontrola genetskih lastnosti obeh partnerjev, matice in trota. Ker se naravna biološka oploditev matice opravi med letom v roju trotoev 10 do 25 m visoko v zraku, je jasno, da je onemogočena kontrola parjenja in s tem tudi kontrola genetskih lastnosti trotoev, ki so matice osemenili.

Vsi poizkusi, da bi kontrolirali oploditev matic v zaprtih prostorih, so se izjalovili. Jasno pa je bilo, da so vsi napori za izboljšanje čebeljih rodov zaman, dokler ne bo mogoče po kontroli genetskih lastnosti partnerjev opraviti kontrolirano osemenitev.

Rejcem v kateri koli panogi kmetijstva, predvsem pa v živinoreji, je že dolgo znana povečana odpornost, vitalnost in sposobnost za rast in reprodukcijo, ki jo opazimo pri križancih. To velja tudi za čebele.

V čebelarstvu je znano, da so čiste linije manj vitalne in imajo manjšo nabiralno vneto, križanci dveh čistih linij, ki imata obe zaželeni lastnosti, pa visoko presegajo starše v vseh pogledih; to so tako imenovani hibridi. Dosego tega cilja pa nam danes popolnoma zagotavlja samo metoda umetnega osemenjevanja matic in pravilna izbira. Ta spoznanja so v prakso v večjem obsegu vpeljali že v Zvezni republiki Nemčiji, ZDA in Poljski, kjer uporabljajo metodo umetnega osemenjevanja matic pri vzreji tako imenovanih plemenskih in gospodarskih matic.

Selekcija ali odbira, ki je pogoj za racionalno in gospodarsko upravičeno umetno osemenjevanje, je učinkovita le tedaj, če imamo spremenljivost, ki se prenaša na potomce. Raziskave pri nas so pokazale, da imamo precej čebeljih linij ali ekotipov naše kranjske čebelje rase. Čim več je teh ekotipov, večjo možnost uspeha imamo, ker pridemo hitreje do čistih linij in imamo večje možnosti za kombinacije pri medlinijskih križanjih (hibridizaciji).

Dednostni delež ali heritabiliteta gospodarskih lastnosti, ki se prenašajo od matere na hčer znaša 0,20 do 0,50, drugi vpliv na gospodarske lastnosti pa ima okolje. Kot osnovni material za umetno osemenjevanje jemljemo ekotipe, ki so dobri medarji, ki neradi rojijo, so krotki in ob pregledih čebele ne zapuščajo zalege. Važno pa je, da imamo že v začetku čebele, ki pripadajo naši čebelji rasi in niso medpasemski križanci, ker takšnega materiala tudi z

umetnim osemenjevanjem ne moremo dedno očistiti.

Hibridi dveh čistih linij z dobrimi lastnostmi naberejo 50 % in več od povprečja donosa čebelnjaka.

Do čistih linij pridemo s tako imenovanim vzratnim križanjem ali inbridingom, to je križanjem v ožjem sorodstvu. S tem dosežemo tako imenovano depresijo zaradi imbridinga prav pri lastnostih, ki jih poveča heteroza. Križanje v ožjem sorodstvu pa nam omogoča samo umetno osemenjevanje.

Večji razvoj umetnega osemenjevanja matic se je pričel po letu 1926, ko je Watson izdelal specialno brizgalko iz stekla, ki jo je imel pritrjeno na mikromanipulatorju. Ta aparat je izboljšal Laidlaw leta 1944, za anestezijo matic je prvi uporabil ogljikov dioksid, ki ima tudi to lastnost, da matica po dveh desetminutnih narkozah prične zalegati ne glede na to, ali je osemnjena ali ne. Namesto steklene konice pri brizgalki je Roberts leta 1947 uvedel konico iz pleksi stekla. Mackensen je izpopolnil tehniko umetnega osemenjevanja in izdelal bolj funkcionalno brizgalko. Vesely je leta 1960 izdelal specialno konico brizgalko, ki olajša delo. Za praktično izvedbo umetnega osemenjevanja matic je predvsem važno, da so izpolnjeni trije pogoji. Matice morajo biti velike, zdrave in vitalne zaradi lažje izvedbe osemnitve in manjše možnosti poškodb spolnih organov. Na razpolago moramo imeti zadostno število trotoev želenega izvora in nad dvanajst dni starih. To zahteva precej truda in je vzporedna naloga pri vzreji matic. Trote moramo imeti izolirane in paziti, da so močno krmljeni, kajti samo tako bomo dobili zadostno količino semenskega materiala, ki znaša 1,0—1,5 mm³ na trota. Tretji pogoj je dober aparat za umetno osemenjevanje matic. Za umetno osemenjevanje uporabljamo matice, ki so starejše od šest dni in mlajše od 20 dni.

Matici injiciramo enkrat 8 mm³ sperme in jo nato drugi dan ponovno anesteziramo z ogljikovim dioksidom 10 minut. Pri sami inseminaciji v začetku povzročata težave nožnični zatič, ki preprečujeta vstop brizgalki vendar se ga z vajo naučimo obiti.

Pri izpolnitvi teh treh pogojev in dobri organizaciji dela uspeh ne more izostati.

Umetno osemenjevanje matic je postalo na nove temelje proučevanje dednih

zasnov pri čebelah in ima neposreden vpliv na izboljšanje gospodarskih lastnosti čebel.

Mislim, da bo ena bistvenih nalog Čebelarstva izobraževalnega centra, ki ga gradi Zveza čebelarstev za Slovenijo, uvedba umetnega osemenjevanja matice v prakso pri nas in s tem realizacijo tehle nalog:

1. Vzdrževati čebelje rodove ali ekotipe,

ki so v raziskovalnem ali gospodarskem pogledu zanimivi.

2. Vzgojiti čiste linije v inbridingu, ki naj bi imeli nadpovprečne gospodarske lastnosti.

3. Vzreja interekotipskih križancev, ki bi v nabiralni vni močno prekašali starše. To pa je mogoče pri nas kot naravnem rezervoarju čebeljih rodov kranjske čebele, kjer so ti rodovi najmočnejše zastopani.

DEDNOST, SEKSALELI IN VZREJA MATIC

Prevajalčev uvod. V zadnjem desetletju se v čebelarstvi literaturi vse pogosteje pojavlja nova beseda »aleli« kot množinski samostalni srednjega spola. V novejšem času pa naletimo skoro izključno na ameriško okrajšavo »seksaleli«, kar bi lahko po naše rekli seksualni aleli. Aleli so namreč raznovrstne obstoječe oblike, v katerih lahko nastopa določena dedna zasnova (gen) v skladnih kromosomih zaradi mutacije. Kromosomi so nosilci dednih lastnosti. Mutacija pa pomeni naključno spreminjanje.

Lansko leto so se v čebelarstvih revijah pojavili dolgi strokovni članki o tej zadevi, mestoma celo težko razumljivi zaradi zapletenosti dogajanja v celicah. Predsenik Avstrijske čebelarstve zveze Alois TROPER je bistvene misli teh razprav strnil v poljudno znanstveni članek, ki je razumljiv tudi nešolanemu čebelarju. Zaradi tega ga objavljam v prostem prevodu.

* * *

Poskusi križanja pri čebelah se gibljejo izven normalnega poteka, ker se razvija nastanek trotov zaradi deviške rodnosti matic na popolnoma stranski poti. Če upoštevamo to posebnost, tudi pri čebelah lahko do dobra spoznamo Mendelove zakone dednosti. To zadeva v prvi vrsti križance prve generacije, ki dostikrat prednjačijo s posebnimi uspehi. Le žal, da so to navadno le slepilci, ki v nadaljnjih generacijah izgubijo svoje prednosti.

1. slika. Križanje plemen

- a) Tako matica kot troti so po svojem ustroju **rasno dedni** — **homocigotni** toda različnega plemena.

- b) Matične jajčice celice in tudi semenčice plodečih trotov so rasno dedne.

- c) Prva generacija križancev (F1) se ravn po zakonu enake dednosti. Toda matica

in čebele teh križancev so **mešano dedne** — **heterocigotne**, ker so se pri oploditvi združile dedne zasnove obeh staršev.

Izjemo od tega pravila tvorijo troti, ki so rasno dedni. Zaradi svojega partenogenetskega nastanka so prejeli dednostne lastnosti samo od svoje matere.

- d) Kadar pa se sparita sestra in brat, se razcepijo dedne lastnosti po Mendelovih dednostnih zakonih ter nastajajo rasno dedne pa tudi rasno mešane matice in čebele.

Ker pa so jajčice celice pri matici mešano dedne (heterocigotne), nastajajo troti z različnimi lastnostmi, toda vsaka od teh lastnosti je v svoji osnovi rasno dedna (homocigotna). Zaradi tega lahko iz lastnosti trotov v naslednji generaciji ugotovljamo, kdaj se je matica sparila s tujim trotom.

Zaradi tega leži težišče vse vzreje mladih matic na strogi odbiri (selekciji).

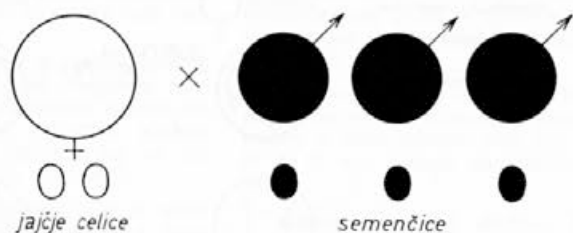
Določanje spola.

Pravo pozornost vzbuja v življenju živih bitij, da se oba spola ujemata po številu zastopnikov. To velja tako za domače živali kot za človeka, ker si pri nastajanju novih živih bitij oba spola stojita nekako v ravnovesju. Ta moder ustroj narave nudi možnost različnim vrstam, da se ohranijo v težkem boju za obstanek.

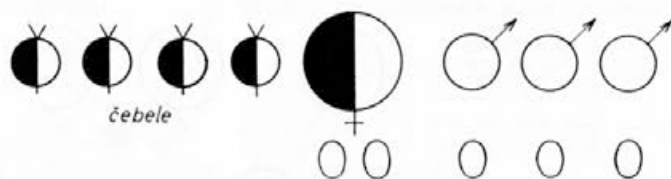
Dognano je, da so dednostni faktorji lokalizirani v enem izmed mnogih kromosomov in mnogokrat je bilo že postavljeno vprašanje, v katerem kromosomu je nameščen določen dednostni faktor. Na to vprašanje doslej še nihče ni mogel zanesljivo odgovoriti.

Mnoge lastnosti se stalno skupaj dedujejo. K temu se pridružujejo razni znaki, ki so povezani s spolom. Vendar izgleda pri

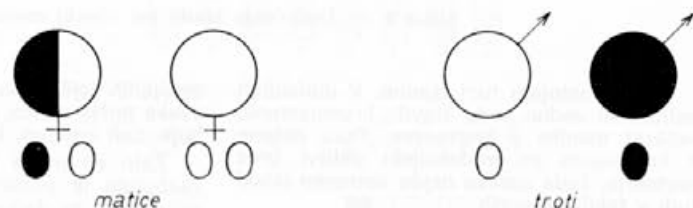
a) STARSÍ

b) PRVI ROD F1

c) DRUGI ROD F2

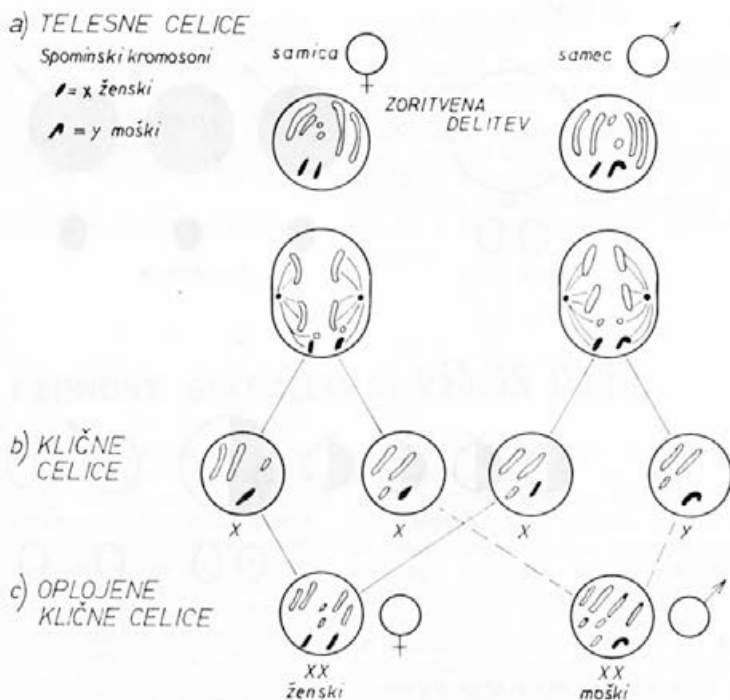
Slika 1. Križanje čebelnih pasem

vseh teh znakov, kot bi se dedovanje spolnih znakov ne ujemalo z Mendelovimi dednostnimi zakoni. In res se prvi Mendelov zakon ne ujema pri človeku in pri večini živali, kajti eden od obeh spolov je vedno mešano deden (heterocigoten). Pri možu najdemo redno 23 parov enakih kromosomov, medtem pa je 24. par skrajno neenak. Eden kromosom je nekako srednje velikosti, drugi pa je najmanjši med vsemi kromosomi. Zaradi tega imamo pri redukcijski delitvi tudi dve različni semenčici, ki ju označujemo s črkama x in y (iks in ipsilon). V ženski celici pa se vedno nahajata po dva enaka kromosoma, ki odgovarjata x kromosomu v moški celici. Tako vsebujejo vse jajče celice le po en x kromosom, medtem pa je v moški celici lahko le x kromosom ali pa ipsilon kromo-

som. Zavaljo tega sta pri oploditvi možni samo dve kombinaciji in sicer enkrat xx, drugič pa xy. Kombinacija xx se v nadaljnjem razvoju usmerja po poti ženskega spola, kombinacija xy pa v smeri moškega spola. Na podlagi pomena za določevanje spola imenujemo te heterokromosome tudi spolne kromosome.

Slika 2. Določevanje spola.

Večina rastlin in živali ima take heterokromosome. Toda ni vedno isti spol, ki je heterocigoten (dedno mešan) zaradi heterokromosomov. Pri metuljih in pticah, pa tudi pri nekaterih okrasnih ribicah, je samica heterocigotna, zato je njen genetični obrazec xy. Pri večini organizmov pa je to samec.

Slika 2. — Določanje spola pri vinski mušici

Toda obstojajo tudi izjeme. V diploidnih celicah ni vedno sodo število kromosomov, večkrat manjka y kromosom. Tako ostane x kromosom pri redukcijski delitvi brez partnerja. Toda narava najde ustrezen izhod tudi v takih primerih.

Kromosom y praviloma ne vsebuje nobenih dednostnih lastnosti, ampak služi izključno le za določevanje spola. Zaradi tega sledi dejstvo, da rezistenčne (skrite) dednostne zasnove delujejo tako, kot bi bile dominantne (prevladujoče). To pa vodi do tega, da pri dedovanju nepravilnosti ali bolezni, ki ju posreduje spolni kromosom, prizadene ta dednost vedno le en spol (krvavičnost, slepota za rdečo in zeleno barvo).

Preidimo končno k čebelah. Pri čebelah manjka popolnoma y kromosom. Zaradi tega se pri čebelah in pri vseh kožokrilcih ter mravljah in osah pojavljajo velike posebnosti.

Vsem čebelarjem je dobro znano dejstvo, da se iz neoplojenih matičnih jajčec izvale vedno le troti, ki so moški člani čebelne družine. Iz oplojenih jajčec pa se rodijo čebele in zaradi posebne prehrane žerk tudi matice. Splošni nastanek trotov iz ne-

oplojenih jajčec nas navaja k domnevi, da vsaka jajčca celica, zaležena po matici, vsebuje tudi osnovo, ki določa moški spol.

Zato so trotje praviloma haploidni, ker vsebujejo le polovično garnituro kromosomov in so to dedovali le po materi. Očeta pač nimajo, zato od njega niso mogli ničesar dedovati. Trotje so torej nekaki polovični stvori in bi genetsko lahko bili bratje lastne matere.

Neoplojena matica ali matica, ki je že porabila zalogo semenčic s prahe, leže le neoplojena jajčeca, iz katerih se vselej izvale samo troti. Tudi čebele utegnejo regenerirati (se pomladiti) zaradi določenih pogojev in leči jajčeca. Toda tudi iz teh jajčec se izvale edino le troti.

Slika 3. Mehanizem seksalelov

1. Matica vsebuje v svojih genih dvojce različnih seksualnih alelov. Vsako jajčece, ki ga izleže, vsebuje prvi ali drugi alel (a ali b). Obe zasnovi a in b sta v jajčecih zastopani r.ekako v isti množini. Tudi troti, ki so nastali iz teh jajčec, imajo v sebi alel a ali alel b.

Ker se matica praši z mnogimi troti, je zbrala v svojem semenskem mošnjičku semenčice raznih trotoev, ki imajo tudi različne seksalele.

V zgornjem primeru se je matica sparila z osmimi troti, ki imajo vsi drugačne seksalele v svojih dednih zasnovah. Zaradi tega nastane $2 \times 8 = 16$ različnih alelnih kombinacij v oplojenih jajčecih ter so zastopane nekako v enakih razmerjih.

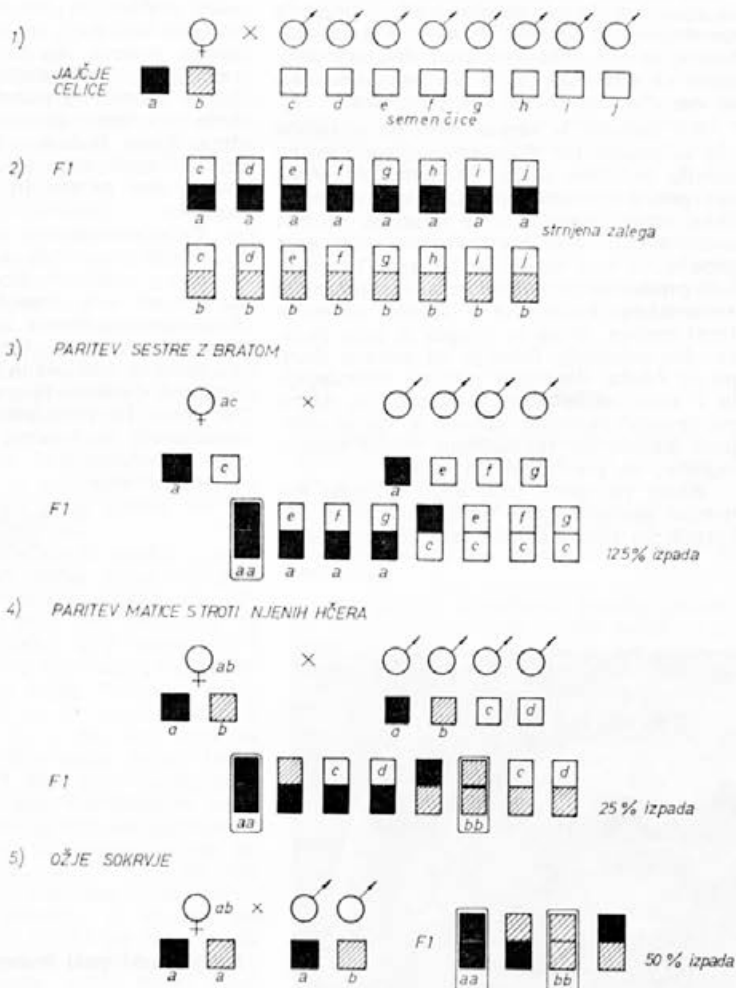
2. Ker so vsi aleli različni, se iz vseh oplojenih jajčec razvijejo živa bitja prve generacije (F1). Zalega je strnjena.

3. Če se pri nadaljnji vzreji sparita sestra (ac) z bratom a, nastanejo diploidni troti (tt), ki pa normalno niso sposobni življenja. Zato izpade 12,5 % zalege.

4. Če bi sparili matico (ab) s troti njenih hčera a ali b, bi pri nastalih osmih kombinacijah prišli dvakrat isti kromosomi skupaj (aa in bb). To bi pomenilo pri zalegi 25 % izpada.

5. Kadar pa se opravi parjenje v najožjem sokrovju, soglašajo seksualni aleli pri matici s seksualnimi aleli pri semenčicah, je 50 % vse zalege nesposobnih za življenje.

Normalno razvita družina, kjer čebelar ne vpliva preveč na razvoj, prikazuje nekako 7 % trotoev oziroma trojete zalege. Zanimivo pa je, da gradi prvi roj v naravi najprej veliko trotoevine in vzredi tudi večje število trotoev. Izgleda, kot bi narava v tem primeru ne upoštevala svoje odločitve, da

Slika 3.
Mehanizem seksalelov

sta oba spola vedno nekako številčno izenačena.

Poljski znanstvenik WOYKE je na podlagi ugotovitev ameriških strokovnjakov MACKENSENA in WHITINGA raziskoval zgoraj omenjene primere ter nam posredoval dragocena dognanja. Seveda moramo ta dognanja tudi upoštevati pri nadaljnji vzreji mladih matic.

Pri čebelah deluje namreč poseben mehanizem tudi na podoben način kakor pri drugih živalih. Vendar pri čebelah ni heterocigotnih kromosomov, ki določajo spol (slika 3). Ker popolnoma manjka kromosom y, nadomeščajo x kromosomi določene spolne faktorje, ki so spravljeni v kateremkoli kromosomu v spolnih celicah.

Razlika je v glavnem v tem, da v jajčji celici in v semenčici ne najdemo nobenega kromosoma, ki bi določal spol, ampak je po dosedanjih spoznanjih nekako ducat faktorjev, ki kot seksualni aleli delujejo odločilno na nastanek spola. Te seksualne alele označujemo z znaki a, b, c, itd.

Pri čebelah je vedno tako, da prikazuje ves in popoln niz dednostnih zasnov veliko število različnih silnic. Ze samo pri urejanju pravnega nabiralnega nagona deluje nekaj tisoč silnic. Vsa ta množica pa ima svoje mesto na 16. parih kromosomov, toda popoln niz ima vedno le en sam seksalel. Ker prodre pri oploditvi ena semenčica iz semenskega mošnjička v jajčce, poseduje torej matica, ki se je izlegla iz tega jajčca, dva seksalela. Eden je od matere, drugi pa od očeta. Haploidni troti pa razpolagajo le z enim seksalelom. Dokazano je, da se pri čebelah razvijajo samice le, če je oplojeno jajčce na seksualnem mestu heterocigotno, se pravi mešano dedno.

Kadar pa imajo troti enak seksalel kot matica, nastane samo 50 % vseh jajčec, iz katerih se rodijo čebele (ab, ab), iz drugih

50 % jajčec pa bi se razvili troti, čeprav so jajčeca oplojena (aa, bb). To so diploidni troti, torej v nasprotju z običajnimi troti, ki se porajajo iz neoplojenih jajčec in imajo en sam popoln niz kromosomov.

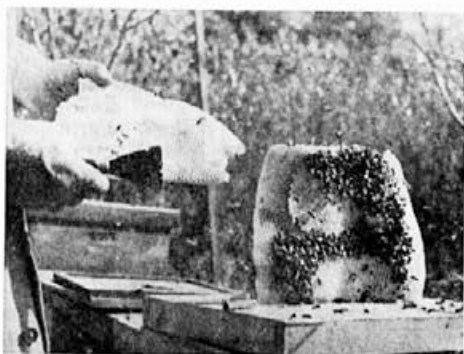
Takih trotoev čebelar v svojih družinah nikdar ne najde. Umrejo že kot žerke, neposredno po rojstvu.

Znanstvenik WOYKE je dokazal, da vzrok smrti ni dejstvo, ker imajo ti troti po dva enaka seksualna faktorja. Takoj po rojstvu je take žerke vzel iz panja, jih dal v grelni aparat in jih tudi umetno krmil. Po dveh dnevih jih je nato vrnil družini, ki jih je sprejela in tudi nadalje negovala. Iz teh žerk so se rodili diploidni troti.

Diploidni troti so nekaj večji od normalnih trotoev, toda njihove mode niso razvite in proizvajajo le malo semenčic. Po vseh vidikih je to bolezenski pojav. To utegne biti tudi vzrok, da jih čebele ne redijo. Izgleda, da čebele to čutijo in se ravna po neizproslem zakonu narave in žerke enostavno požro. Posebno stare čebele so hitro pripravljene, da se lotijo žerk, kadar hočejo uravnati množino zalege. Zaradi tega postanejo satne celice četrty dan proste in matica jih ponovno zaleže.

Čebelar dostikrat niti ne opazi, pa tudi z lahkoto prezre, da je zalega vrzelasta, da je poleg pokrite celice še povsem mlada zalega ali celo ravnokar zaleženo jajčce. Taka pomanjkljivost zalege utegne včasih doseči tudi 50 %. To pa neugodno vpliva na matično rodnost in močno zmanjšuje donosnost družine. Ta pojav imenujejo sokrvna hiba. To hibo povzročajo funkcije sorodstvenih seksalelov, kar pa ne vpliva na dobre lastnosti, ki so sicer zasidrane v čebelni družini.

Iz Der Bienenvater 6/1973
prevedel Julij Mayer

Po jesenski paši konec oktobra pri Ivanu
Krajncu

ODSTRANJUJMO PROTISLOVJA

I. ZUNKO

Od osvoboditve pa vse do prerane smrti urednika Rojca sem bil priložnostni dopisnik Slovenskega čebelarja; starejši bralci se me verjetno še spominjajo.

Kmalu po vojni sem se nekoč kot tajnik našega čebelarkega društva zglasil v takratni Čebelarni in se seznanil z izumiteljem našega AŽ panja. Po razgovoru mi je natlačil poln kovček starih izvodov Slov. čebelarja, vse od letnika 1923 dalje. Kompletno letnike sem si zvezal v knjige in jih imam še danes, druge sem pa na občnem zboru društva razdelil med naše člane. Z velikim zanimanjem sem potem te knjige prebiral, pa ne samo po enkrat, po večkrat sem v zimskih mesecih predelal posamezna poglavja. Tako sem kot začetnik spoznal vse starejše pisce in osebe, ki so tedaj v slovenskem čebelarstvu kaj pomenile. Še danes, po tolikih letih, se rad spomnim pisanja dolgoletnega urednika Slovenskega čebelarja Fr. Rojine.

Pri prebiranju te literature sem naletel na kričeča nasprotja v navodilih glede opravljanja čebel in drugih čebelarških opravil. To me je spodbudilo, da je kmalu po vojni Slov. čebelar objavil moj prispevek pod naslovom ODSTRANJUJMO PROTISLOVJA. V njem sem pokazal na takratna nasprotja v navodilih v naši strokovni literaturi. Še pred leti je priznani strokovnjak Rak nekje omenil, da je ta članek šel mimo nas premalo upoštevan.

Protislovja v navodilih in naukih v naši literaturi so mi tudi sedaj zopet potisnila pero v roko. V Slovenskem čebelarju str. 206/73 beremo, da sme biti raztopina za jesensko krmljenje čebel le v razmerju 1/1 (en liter vode na 1 kg sladkorja). Ing. J. Rihar pa pravi v svoji knjigi Praktično čebelarjenje na str. 259, da je treba jemati za jesensko krmljenje samo pol litra vode na kg sladkorja. Kdo ima sedaj prav? Najbž tisti, ki jemljejo 3/4 litra vode na kg sladkorja. Ko se je pojavil Vukeličev in temu slični pitalniki in korita, smo ob jesenskem krmljenju zlasti tisti, ki imamo čebele daleč od svojih bivališč, nalivali po 3 ali celo 4 litre hkrati v te pitalnike brez vidnih zlih posledic pri čebelah. V Slovenskem čebelarju str. 206 in 207/73 pa beremo, da se niti močni družini ne sme dati več kakor en liter naenkrat, sicer bomo imeli

spomladi nosečo, ker so čebele znosile nepredelano tekočino v celice. Ali naj to pomeni, da tisti, ki imate dobre paše, po 3 do 4 kg in več na dan na panj, točite potem nepredelani nektar?

Večina piscev navodil se zavzema za pozno odevanje panjev, ko so se čebele že stisnile v gručo in ko lahko poberejo mediščno satje. Dr. Rihar pa priporoča odevanje panjev še pred jesenskim krmljenjem čebel. (Prakt. čebelarjenje str. 101). Ne pove pa, kako spraviti čebele iz oboda medišča pod matično rešetko, dokler je vreme še toplo. Verjetno koristen, toda nedorečen nauk. Pozorni bralci naše strokovne literature so gotovo zasledili še več podobnih nasprotij v navodilih.

Kaj ko bi naša Zveza kot strokovna organizacija k temu rekla kako besedo. Pričakovali bi. Dokler nas bodo pa posamezni čebelarji strokovnjaki učili vsak po svoje, bomo vsi, ki poslušamo te nasprotujoče si nauke, tavalj v temi. Pa brez zamere!

NAŠ ODGOVOR

Popolnoma se zavedamo nešteti nasprotij, ki izvirajo iz različnih izkušenj naših sodelavcev, kar dokazuje, da mnoga naša vprašanja na področju čebelarstva kljub bogati tradiciji še vedno niso dovolj razčiščena ali pa ne dovolj dognana in utemeljena.

Pri tem pa seveda ne smemo pozabiti, da narekuje Slovenija zaradi svoje raznolikosti geografske površine in nič manj različnih podnebnih razmer takim razmeram ustrezno prilagajanje. Podnebne razmere, geografska lega in sestavina zemlje na Primorskem določa temu ustrezen način življenja in opravila, predvsem na področju kmetijstva, ki se bistveno razlikuje od zvrsti kmetijskih kultur in načina dela na Gorenjskem ali pa v Pomurju. S tem pa moramo računati posebno še čebelarji in to ne samo glede krmljenja in zazimovanja, ampak tudi z mnogimi drugimi še odprtimi vprašanji. Če kje, potem prav gotovo ni mogoče dajati, še posebno na področju čebelarstva ne, enotnih navodil, ki bi bila veljavna za vse predele in za vsa časovna

obdobja. Seveda pa je to le eden od vzrokov protislovij, ki begajo naše ljudi.

Ker pa navaja tov. Žunko konkretna nasprotja in med njimi tudi avtorje, ki so dajali svoja mnenja, jih je s tem izzval, da utemeljijo svoja dognanja. Prosimo pri-

zadete, da v Slovenskem čebelarju utemeljijo svoje poglede in trditve. Prepričani smo, da se bodo radi odzvali, posebno še zato, ker so to izkušeni čebelarški delavci in dolgoletni sodelavci našega glasila.

Urednik

SLABA ZIMA — DOBRO LETO

DUŠAN MERCINA

Zima 72—73 je bila v Pomurju za čebelarje zelo kritična. Padec, oziroma osip čebeljih družin je bil izredno visok. Čeprav bi lahko krivili do gotove meje zimo, je vendar v največ primerih napravil napako čebelar. Skrb je bila premajhna. Marsikateriga čebelarja je prevaril topel marec, medtem ko je bil potem april kontinuirano hladen pod normalo.

Nekaterim malim in neorganiziranim čebelarjem so pomrle vse družinice. Prizadelo je tudi druge čebelarje, pravzaprav vse tiste, ki so bili premalo pazljivi. Če bi v marcu le malo pomagali, bi rešili veliko družin. Nekateri so hiteli dodajati satje z mrzlim in trdim hojevcem. Rezultat je bil, da je mnogo družin oslabeledo in tudi pomrlo zaradi griže in noseme.

Družine, ki so bile že v marcu spuščene v medišče, so relativno nekoliko zaostale zaradi mrzlega aprila, v kolikor niso nastopile še težje okoliščine. Bilo je tudi primerov, da so pustili medišča odprta, čeprav je bila družina v vališču. Spodaj je hrane zmanjkalo, družina je zaspala, čeprav

je bila v medišču polna skleda. K vsemu pa je še izredno pripomogel mesec april, ki je bil pretirano hladen.

Če bi zaznamovali normalni povprečni zimski padec čebeljih družin z »X«, je bil v pretekli zimi v Pomurju padec »3 X«. Nasprotno je po slabi in kritično prestani zimi nastopilo izredno dobro čebelarstvo leto. Bogato na medu in na rojih. Morda bo kdo podvomil, saj vsi vemo, če panj roji, slabo medi. Letos je to pravilo odpovedalo; tudi panji, ki so rojili so imeli do kraja pokrite sate.

V teh krajih po končani akaciji paši čebele navadno životarijo. Tokrat so se tudi pozni roji sami brez pomoči kar dobro razvili. Da bi le še bilo mnogo takih let.

Statistika najbrž ne bo mogla prikazati padca, ker so zimske izgube v polni meri nadoknadili številni roji, tako da bo stanje po številu družin kar enako z lanskim.

Na splošno smo letos tu čebelarji kar tiho in brez pritožb.

Po dolgih letih nam je končno res padla sekira v med.

medex

IMPORT—EXPORT

61000 LJUBLJANA Miklošičeva 30

OBVESTILO

Čebelarje, ki želijo zamenjati staro satje-voščine za vosek, obveščamo, da bomo voščine-staro satje pričeli prevzemati od 1. decembra 1973 do vključno 15. aprila 1974 v naši trgovini v Ljubljani, Miklošičeva 30. Prevzem bo v rednem delovnem času naše trgovine od 7.30 do 14.30.

Prosimo vse čebelarje-interesente za oddajo voščin, naj le-te oddajo čimprej, ker po objavljenem roku voščin v nobenem primeru ne bomo sprejemali.

VARUJMO ŽIVLJENJSKO MOČ ČEBELNIH DRUŽIN V ZIMSKEM IN ZGODNJEM POMLADANSKEM ČASU

Radijsko predavanje

LOJZE KASTELIC

Čebele delavke živijo poleti le okrog 5 tednov. Na ta način se nekaj deset-tisočglava množica čebelne družine v petih tednih povsem obnovi. Na mesto ostarelih in odmrlih čebel se porajajo mlade, polne novih moči in novega delovnega poleta. Hkrati se z njimi nenehno obnavlja in krepi tudi življenjska moč in delovna učinkovitost čebelne družine kot celote.

Tako hitro odmiranje in obnavljanje čebel delavk je pravzaprav posledica nebrzdanega trošenja življenjske energije. Lahko rečemo, da čebele ne umirajo zaradi ostarelosti, ampak od izčrpanosti. Med čebelarji je dolgo časa prevladovalo prepričanje, da se čebela najboljši izčrpa z nabiranjem medicīne in cvetnega prahu. Danes pa vemo, da porabijo največ življenjskih moči s hranjenjem podmladka, tj. zalege. Čebele pri družinah, katere nimajo zalege, to so predvsem brezmatične družine, živijo mnogo dlje, kot pri družinah, ki imajo obilo zalege.

Podobno se dogaja pri čebelnih družinah tudi v zimskem času. Že koncem avgusta, po navadi pa v septembru začno matice občutno zmanjševati zaleganje. Najpozneje do oktobra zaležejo še poslednja jajčeca, nakar z zaleganjem popolnoma prenehajo. V tem času pa se poraja v družini še množica čebel, ki so bile zaležene v avgustu in v začetku septembra. Življenjska moč teh čebel se še stopnjuje med dokaj izdatnimi jesenskimi pašami na ajdi, resju, otavi in drugih, ki so bogate na cvetnem prahu. Z obilnim uživanjem cvetnega prahu stopnjevana življenjska moč bi se v normalnih okoliščinah potrošila za hranjenje zalege. Ker pa je zalege v panju vsak dan manj, se kopiči v teleskih čebel v obliki maščob.

Tako nakopičena življenjska energija v čebeljih teleskih pogojuje znani fenomen v življenju čebel, da čebela, ki bi v poletnem času odmrla že po pičlih petih tednih, preživi 6 do 7 mesecev trajajoči zimski in zgodnje pomladanski čas, ne da bi se pri tem bistveno iztrošila. Od števila in neiztrošenosti čebel, katere preživijo zimo zgručane v zimsko gručo med satovjem, je odvisen pomladni start čebelne družine. Čim več in čim manj izčrpanih čebel ima družina v trenutku, ko začne matica ponovno zalegati — to se zgodi včasih že koncem januarja, zanesljivo pa v februarju, ko po navadi čebele še ne morejo iz panjev — tem uspešnejši je pomladni razvoj. Neiztrošene čebele bodo zlahka vzredile zadostno število naslednic, ki jih bodo v marcu in aprilu zamenjale, ne da bi se s tem življenjska moč družine kot celote toliko okrnila, da bi se pomladni razvoj zavrl. Uspešen pomladni start in razvoj pa usodno pogojuje uspešno čebelarjenje v dotičnem čebelarjem letu.

Brez slehernega trošenja življenjskih moči pa seveda čebele le ne morejo preživeti zimo. Nekaj jo porabijo že ko si urejajo prostor za prezimljenje in med poslednimi jesenskimi donosi medicīne in cvetnega prahu. Precej se iztrošijo tudi z vzdrževanjem potrebne minimalne toplote v zimski gručici. Največ pa je potrebujejo, ko ustvarjajo pogoje za nego zalege v po navadi še zelo neugodnih okoliščinah meseca februarja.

Za prezimljenje in pomladni start nakopičeno življenjsko moč trošijo čebele zelo gospodarno. Rekli smo že, da preneha matica relativno zelo zgodaj z zaleganjem, da se ne bi čebele s hranjenjem zalege preveč iztrošile. Če

kakšna mlada matica zaradi svoje mladostne zagnanosti ne preneha pravočasno z zaleganjem, se zgodi, da ob nastopu hladnejših dni čebele pomečejo jajčeca iz celice in v nekaterih primerih celo izpijejo že na pol odrasle ličinke. Tudi med samim ždenjem v zimski gruči znižajo toploto v gruči na minimum, ki je nujno potreben za preživetje, tj. na 12—15° C, medtem ko pri daljšem bivanju na + 9° C že nastopi smrt.

Očitno pa prav nič ne štedijo pri trošenju življenjskih moči, ko začne matica ponovno zalegati in se začne v slutnji pomladi porajati novo življenje v topli zimski gruči. Takrat dvignejo temperaturo v sredini gruče na 32° C, kajti tako zahteva nega zalege. Tako visoko temperaturo vzdržujejo v gruči za vsako ceno ne glede na to, da pade živo srebro v termometru izven panja v tem času lahko še daleč pod ničlo.

Pri tem racionalnem gospodarjenju z zalogami življenjskih moči pri čebelnih družinah bi moral sleherni čebelar v zimskem in zgodnje pomladanskem času čebelam pomagati. Žal po navadi temu ni tako! Mnogi čebelarji v tem pogledu največ grešijo, ali zaradi neznanja ali zaradi površnosti, dostikrat pa tudi zaradi lenobe, ker pravočasno ne opravijo pri čebelah tistih opravil, ki so potrebna za uspešno prezimljenje. Naštejmo nekaj najpogostejših napak:

1. **Prepozno krmljenje na zalogo.** Če krmimo na zalogo šele potem, ko so si čebele že uredile svoje gnezdo in se že delno zgručale v gručo, napravimo v družini velikansko zmedo. Čebele morajo krmo, katero po navadi dodajamo v obliki sladkorne raztopine, primerno zgostiti in jo razporediti po celicah. Za tako delo porabijo del svojih življenjskih moči prav tiste čebele, pri katerih jo je družina namenila pomladnemu razvoju. Pri bolj zgodnjem krmljenju bi to delo opravile starejše čebele, ki so zapisane smrti še pred zimo.

2. **Premajhna skrb za mir med prezimljenjem.** Čebele, ki sicer mirno ždijo v gruči, vsako motenje vznemiri, da bolj ali manj zašumijo, ker se razburijo. Pri tem jim iz gruče uide del toplote, katero morajo nadomestiti z dodatnim trošenjem energije.

3. **Nezadostno paženje panjev.** Čebele, ki morajo preživeti zimo v nezaženeh in premalo otopljenih panjih, ali celo na prepihu zaradi razpokanih panjev, porabijo znatno več energije za vzdrževanje potrebne toplote zlasti pomladi, ko se začne razvoj, kot pa čebele v toplem zaženeh panjih.

4. **Prezgodnje in nepravilno dražilno krmljenje spomladi.** Nekateri čebelarji skušajo pospešiti pomladni razvoj s tako imenovanim dražilnim ali spekulativnim krmljenjem. Z večkratnim dodajanjem krme v manjših količinah skušajo zbuditi pri čebelah občutek redne ga dotoka hrane. To vzpodbudi tudi matico, da začne močnejše zalegati. Ker pa čebele tako krmljenje poleg povečane nege zalege dodatno obremenijo s pripravo po navadi neprimerne krme, se večkrat tako izčrpajo, da ne zmorejo ne enega ne drugega. Tako oslABLJENE so tudi lahek plen raznih bolezni, ki se najraje in najpogosteje javljajo po naših čebeljakih prav v tem času. Nekateri strokovnjaki pripisujejo masovni pojav nose mavosti po naših čebeljakih v l. 1973, ko je nosema izpraznila zelo mnogo panjev, ravno prezgodnjemu in nepravilnemu dražilnemu krmljenju, ki se je tokrat izkazalo kot dvorezen nož.

Če že hočemo spomladi čebele dražilno krmiti, moramo izbrati tako obliko krme, ki daje čebelam najmanj preglavic za pripravlanje. Krmimo z medom, sladkornim testom ali pogačami, katerih poznamo več vrst. Najslabše se je izkazalo krmljenje s sladkorno raztopino, zlasti še, če jo dodajamo nepravilno razredčeno in na nepravem mestu, t. j. daleč od gnezda.

ČRNE ČEBELE

JANEZ FUIS

Dokler nam pred nekaj leti dr. Snojeva ni razložila te tako vsesplošno razširjene bolezni čebel, septikemije, smo čebelarji in naši čebelarski pisatelji skoraj brezskrbno gledali črne čebele na bradah panjev. Pri pregledovanju družin pa jih sploh opazili nismo. Starejši pisatelji so menili, da so to ne-kakšne divje čebele, čebelarji pa smo tej razlagi verjeli. Drugi so nam razlagali, da so to zelo stare čebele, ki so v dolgem življenju zgubile vse dlake; skoraj bi rekli, da so postale plešaste.

V tej veri nam črne čebele niso delale nobenih posebnih skrbi.

Toda od takrat, ko poznamo septikemijo, vemo, da to niso ne divje čebele ne plešaste starke. To so v resnici hudo bolne čebele, doma iz prav tistega panja, v katerega silijo in od koder jih tako razdraženo odganjajo druge še zdrave čebele.

Pred kakimi 16 leti sem kupil od svojega soseda star AŽ panj. Sam čebelarim v sila preprostih panjih, podolžnih. V njih visi po 15—20 satov 40 × 40 cm čiste mere. Panji pa se odpirajo zgoraj. Pa sem hotel kot pravi slovenski čebelar preizkusiti ta naš že pravi slovenski panj, to še posebno zato, ker kdaj pa kdaj napišem kak sestavek v SČ, pa sem hotel pridobiti še s tem panjem nekaj izkušenj.

Moj sosed je več let pred najino kupčijo nehal čebelariti, ker so mu vse čebele pomrle. Nič kaj ni o tem razmišljal, zakaj so čebele pomrle. So pač pomrle in je zato družinski svet sklenil, da bo moj sosed nehal čebelariti. Panje je spravil v suho klet v tihem upanju, da bo pozneje kdaj dosegel spremembo družinskega sklepa, nekakšen amand-

ma, kakor bi danes rekli. Ker pa sva si bila v zelo dobrih odnosih, mi je en panj prodal.

Prav tako tudi jaz nisem razmišljal o vzroku, zakaj so mu prav vse čebele pomrle. Naselil sem kupljeni panj in s tem spravil vse moje malo čebelarstvo v nesrečo.

Danes vem, zakaj so sosedove čebele pomrle. Bile so okužene z najhujšo obliko ali pa z najhujšima oblikama septikemije.

Dr. Snojeva pa nam je o tej strašni bolezni premalo povedala. Tega nam ni razložila, da se tudi povzročitelji septikemije spremenijo v trose in da v tej obliki potem ostanejo neskočno dolgo zmožni znova zaživeti in se potem razmnoževati. Pa še tega nam ni povedala, da se povzročitelji septikemije naselijo tudi v panju, na satju in okvirih, pa seveda na vsem orodju in na vseh pripravah, ki jih čebelar uporablja pri delu v teh panjih.

Vse kaže, da se svetovno čebelarstvo prav malo ukvarja s septikemijo. Tudi na kongresih Apimondije je slišati vse, samo ničesar o septikemiji. Ponujajo nam zdravila proti noseimi in proti obema oblikama gnilobe čebelne zalege, čeprav te bolezni še zdaleč niso tako nevarne in jih je sploh lahko ozdraviti. Tudi za pršico, ki je res huda reč, so našli zdravila. Toda za to najhujšo bolezen, za septikemijo, nam ne ponuja še nihče nobenega zdravila, čeprav vemo, da zaradi nje pomro cele družine in nekateremu čebelarju celo vse družine. Zagotovo pa ta bolezen silno zmanjša donos in pridelek voska.

In ker nam nihče ne nudi sredstva proti njej, si že nekaj let sam prizade-

vam najti sredstvo proti septikemiji. Mogoče sem celo na dobri poti, toda daleč je še do tega, da bi upal o tem kaj reči, da ne bi koga zapeljeval tako kot tisti, ki na vse pretege hvali ta ali oni panj. Od mojih 6 družin sedaj že 3 ne kažejo več nobenih znakov bolezni. Nadaljnji dve komaj še štejem za bolni, ker le redkokdaj opazim še bolno čebelo. Pri šesti družini pa bolezen nikakor ne odneha. Pred tednom sem ugotovil, da je v tej družini komaj še nekaj jajčec, kar pomeni, da je že tudi matica zbolela. Če moji poskusi z zdravlili ne bodo uspešni, potem iz izkušenj vem, kaj bo s to družino. Matica bo umrla, družina ne bo potegnila nobenega matičnika in celo trotovec ne bo postala. Preprosto, odmrta bo.

Med čebelarji sem zvedel, da proti septikemiji pomaga kvas. Seveda sem ga takoj polagal. Potrebno pa je, da o kvasu povem nekaj več.

Čebelarji so prepričani, da kvas vsebuje velik odstotek beljakovin in da so beljakovine tiste, ki ozdravijo čebele od septikemije. Zaradi tega mnenja si posebno prizadevajo, da bi dobili pivovarniški kvas, ki baje vsebuje mnogo več beljakovin kot pekovski.

To mnenje pa je popolnoma napačno. Kvas ne zdravi s svojimi beljakovinami. Saj beljakovine ne zdravijo kužnih bolezni in ne drugih, ampak so le pomembna sestavina vsake hrane. Septikemijo zdravijo le izločki drobnoživk — kvasovk — ki jih te izločajo, ko pridejo do hrane, škroba in sladkorja. Na medicino se ne razumem nič

bolj kot mi vsi, ki to znanje nabiramo iz časopisov, časnikov in podobnih virov. Vendar je že na podlagi tega znanja mogoče sklepati, da morajo izločki drobnoživk v kvasu vsebovati nekaj antibiotikom podobnega ali pa celo kakšen pravi antibiotik. In to je tisto, kar pomaga proti septikemiji.

Kvas zares pomaga, toda le pomaga, za vselej pa družine ne ozdravi. Poprej sem rekel, da so v okuženi družini okuženi tudi panji, satje in satniki. Zato bolezen takoj znova zajame vso družino, brž ko nehamo dajati kvas.

Za sedaj torej samo kvas. V zelo vroči vodi raztopim kristalni sladkor. V 3 l vroče vode stremem 4 kg sladkorja in seveda mešam, dokler se ne raztopi. Ko se povsem ohladi, stremem v 1—2 l raztopine pol kg zelo drobno zdrobljenega kvasa. Z mešanjem se to v 2 do 3 minutah spremeni v gosto tekočino. Polagati ne smemo v pitalniku, ker bodo vse čebele utonile, ampak vlivamo to tekočino na prazno satje. Pol kilograma pekovskega kvasa dajem 6 družinam vsakih nekaj dni.

Ta sestavek naj bo znak za preplah proti septikemiji. Vsi se lotimo dela. Vsak tisti, ki doseže kaj več znanja o njej in vsak tisti, ki uspe proti njej, naj piše o tem. S skupnim delom bo tudi ta nadloga nekega dne odpravljena.

Naš pripis:

Z vsebino prispevka se strinja članica redakcije dr. Nežka Snoj in želi za to rubriko podobnih prispevkov.

Uredništvo

KDOR ŽELI MED PRIDELOVATI, MORA NOSEMO ZATIRATI

Naslov članka je izposojen iz navodila za uporabo Fumidila B, zdravila proti noseči. Če je izrek poslovna reklamna parola, je pa resničen. Lahko bi tudi nekoliko drugače oblikovali to parolo, npr.: »Kdor

hoče ekonomično čebelariti, mora nujno nosemo zatirati.«

Lahko tudi čebelarimo brez kakršnih koli zdravil proti noseči, saj je tako čebelaril oče in ded. »Zlati stari časi« se ne

bodo več povrnili. V današnjem tempu časa pač nimajo svojega prostora! Kakšen smisel pa bi potem imelo čebelarstvo, če ne temelji na ekonomiki? Parola časa pa se glasi: »Pridelujmo čim več, da s tem zmanjšamo proizvodne stroške.« Eden od bistvenih takih ukrepov k večji čebelarji proizvodnji je brez dvoma zatiranje nosečnosti čebel. Ker je ta zavratna čebelna bolezen vedno v večji ali manjši meri prisotna tam kjer so čebele. Zategadelj moramo nosečo zatirati z vsemi sredstvi, ki so nam na razpolago.

Letošnjo spomlad je noseča tako prizadela naše čebelarstvo, da se kaj takega ne spominjajo najstarejši čebelarji. Značilno za letošnji napad noseče je, da je bolezen puščala za seboj občutne posledice in malo značilnih znakov kot so; ponesnaženo satovje in notranjščina panjev, ter panjskih končnic. Ponekod so čebele po prvih čistilnih izletih številčno tako oslabele, da niso bile zmožne jemati klaje z zdravilom. Tako oslabilene čebelne družine je bilo mogoče rešiti pri življenju še samo na ta način, da so jih pobrizgali, poškropili ali polili s sladkorno rastopino z dodatkom zdravila. Navedena metoda zdrav-

ljenja še pri nas ni najbolj udomačena, je pa zelo uspešna, ker s tem čebele prisilimo, da ena drugo polize in s tem nehote použije zdravilo.

Konec koncev imamo čebelarji v tem primeru samo dve izbiri:

1. Če preventivno ne zdravimo čebel proti noseči, bo ta bolezen stalen gost naših čebel. Od časa do časa nam bo družina pošteno zdesetkala, da potem ne bodo zmožne izkoristiti zgodnjih paš.

2. Ekonomska nujnost je, da redno vsako leto v drugi ali najkasneje tretji dekadi meseca marca preventivno zdravimo čebele proti nosečnosti. Zdravilo dodajemo vedno kot dodatek h klaji, bodisi v sladkorni rastopini, testu ali zato prirejenih po-gačah.

Ta druga pot nam zagotavlja ekonomski uspeh, medtem ko prva nič drugega, kot oslabilene družine, ki se počasi razvijajo, če ostanejo pri življenju. Čebelarji se bomo morali s tem dejstvom sprijazniti kot so se kmetovalci s škropljenjem polščin in preventivnim cepljenjem živine, ker jim pač tako narekuje ekonomika.

Jože Resnik

NOSEMAVOST ČEBEL — PROIZVODNO GOSPODARSKI PROBLEM

K članku pod naslovom »Nova dognanja o noseči«, ki ga je prevedel in priredil Julij Mayer iz Schw. Bienen-Zeitung, št. 12-1972, dodajam tisti del članka, ki govori o preventivi bolezni. Mayerjev prevod je izšel v 6. številki Slovenskega čebelarja leta 1973.

V svojem referatu pravi dr. Steche naslednje: »V okviru postavljene naloge moram seveda še na kratko omeniti higienske ukrepe, ki jih čebelar lahko uporablja oziroma bi jih moral uporabljati. Mnenja sem, da takšni ukrepi v nobenem primeru ne bi smeli obremenjevati čebelarja pri njegovem delu s čebelami. Po mojem mnenju naj bi se čebelar pridrževal spodnjih navodil in jih seveda tudi dosledno upošteval ter izvajal:

1. Prazno satje razkuži s koncentrirano očetno kislino čez zimo.

2. Sate čebeljih družin, ki jih ne name-ravaš več uporabljati, uniči ali pa razkuži z očetno kislino.

Podobno lahko strnemo navodila tudi za preventivne ukrepe z uporabo zdravil, ki uničujejo povzročitelja bolezni:

1. Ko začno čebele spomladi nabirati pelod, obrizgamo sate v panjih skupaj s čebelami in zalego s Fumidilom B ali s Fumagilinom trikrat v presledku osmih dni.

2. Enake ukrepe opravimo v poletju, kadar matice dalj časa niso zalegale. V tem letnem času lahko brez obotavljanja uporabljamo cenejši nosetak.

3. Tekoči hrani, ki jo pokladamo novo napravljenim narejencem (prašičkom), dodajamo sredstva za zatiranje bolezni (doziranje naj odgovarja vsakokratnim predpisom).

4. Enako dodajamo zdravilno sredstvo testu v matičnico za zalogo na pot.

Če se čebelar drži teh štirih navodil, potem lahko računa z veliko sigurnostjo, da bodo njegove čebelne družine zavarovane pred boleznijo.

S tem sem povedal v skrženi obliki vse, kar sem vam lahko svetoval na podlagi lastnega dela in podatkov iz literature.

Napisal in po Schweiz. Bienen-Zeitung 12/1972 povzel zaključek
dr. Leon Kocjan

MEDNARODNI SIMPOZIJ O ZADELAVINI V BRATISLAVI

Dne 10. 11. 1972 je v okviru mednarodnega srečanja čebelarjev priredila Zveza slovaških čebelarjev tudi simpozij o zadelavini. Enodnevno sejo je vodil dr. J. ČIŽMARIK, strokovni asistent farmacevtske fakultete na Komenského univerzi v Bratislavi. Namestnik ministra za kmetijstvo in prehrano Soc. rep. Slovaške ing. E. NEMETH je pozdravil približno 250 domačih udeležencev in iz tujine. Nizozemec dr. L. R. RIDDER van PAPPARD je izrekel pozdrave svetovne organizacije Apimondie ing. V. ČAVOJSKY pa je navzoče pozdravil v imenu Zveze slovaških čebelarjev.

Dr. T. JACHIMIVICZ iz Avstrije je predaval o sestavinah zadelavine in omenil, da so že v starem veku uporabljali zadelavino za konzerviranje lesa. Ze takrat je imela in tudi danes ima zadelavina v medicini veliko veljavo, ker zavira razvoj nekaterih glivic cepljivk, druge pa celo uničuje.

O vprašanju, kako nastane zadelavina, so poročali dr. J. ČIŽMARIK, ing. M. MACICKA in dr. J. MATEL iz ČSSR. Primerjali so obe teoriji o nastanku zadelavine in se odločili za teorijo, ki so jo postavili RÖSCH, EVENIUS, BERLEPSCH in CIESELSKI in ki trdi, da čebele nabirajo zadelavino in njene izločke na brstju in lubju listavcev in iglavcev. Ti znanstveniki zavračajo teorijo, ki jo je leta 1907 objavil KÜSTENMACHER, češ da nastane zadelavina pri prebavi pelodnih zrn in jo nato čebele izločajo v obliki lepljivih kapljic.

Ing. P. KRUPIČKA iz ČSSR je razpravljaj o vprašanju, kako bi iz panja pridobili čim čistejšo zadelavino. Najlepšo pridobivamo z žične mreže na okencih in z deščic za pokrivanje plodišča. Priporoča tudi, da bi pri odbiru plemenjakov dajali prednost družinam, ki uporabljajo zelo mnogo zadelavine. Stara izvorna karnijka, ki se je udomačila v Češkoslovaški, nabira mnogo več zadelavine kot karnijka, ki jo v zadnjem času uvažamo.

Dr. S. A. POPRAVKO iz Sovjetske zveze je pri preiskavi kemične sestave zadelavine ugotovil flavonske in terpenske spojine. Ugotovil je tudi, da te sestavine izvirajo iz brezovih in topolovih brstov širnih ruskih pokrajin. Največ je našel brezove zadelavine (65%), čiste topolove (15%) in mešane okoli 16%.

Dr. S. E. PALMBAHA in dr. S. A. POPRAVKO iz Sovjetske zveze sta raziskovala kemične sestavine zadelavine in njeno biološko aktivnost. Med drugim sta zasledovala učinke zadelavine na mikrobe¹, v prvi vrsti na *Bacillus cereus* Frankl.

Dr. Z. A. MAKASVILI, tudi iz Sovjetske zveze, je raziskoval značilne lastnosti zadelavine iz 16 okrajev Gruzinije (barva, vonj, količina voska, tališče) in je izpričeval njihov vpliv na 17 kultur različnih mikrobov. Ugotovil je, da zadelavina močneje učinkuje na grampozitivne mikrobe² kot na gramnegativne mikrobe. Nekatere zadelavine pa učinkujejo na vse poskusne mikrobe. Močno aromatične vrste zadelavine biološko močneje učinkujejo in prikazujejo večje blažilne učinke pri bolečinah.

Ing. K. JANES in ing. V. BUMBA sta se v ČSSR ukvarjala z analizo zadelavine in sta istovetila nekatere spojine. Najprej sta z vodno paro odstranila vosek, nato pa še z etilnim etrom druge primese. Po preteku 24 ur se je v olju podobni tekočini ustvarila še ne določena usedlina s tališčem 115—118 stopinj Celzija. Z nadaljnjim prečiščevanjem sta dosegla benzoisko kislino (acidum benzoicum) in še neznano, močno dišečo snov. Benzoiska kislina je že 20. snov, ki so jo izločili iz zadelavine.

Dr. A. DEREVICI se je v LR Romuniji v letih 1964 do 1971 ukvarjala z biološkimi lastnostmi zadelavinskega izvlečka in njegovo uporabnostjo v zdravstvu. Med drugim je raziskovala njegov vpliv na Ehrlichov *Ascites Carcnom* pri poskusnih miših. Ugotovila je, da so flavoni nekaki hormoni.

V LR Bolgariji je dr. T. ČAKOFF raziskoval blažilni učinek proti bolečinam pri trebušnih operacijah ovac in psov. Pri tem je točno opazoval krvni obtok pred in po uporabi zadelavinskega izvlečka.

Dr. P. POPNIKOLOV s sodelavci je v LR Bolgariji uporabljal zadelavinski izvleček pri kroničnih gnojnih vnetjih srednjega ušesa in poročal o njegovem ugodnem učinkovanju. Dr. Č. KURIJAN je na zobozdravstveni kliniki tudi z uspehom uporabljal zadelavinske izvlečke pri zdravljenju dlesnega vnetja, pri parodontozii³ in mikozi⁴.

Dr. J. K. LAJPUS je v Sovjetski zvezi raziskoval, koliko časa trajajo bakteriološke lastnosti pri zadelavini. Z 20 do 30-

stotno raztopino oziroma emulzijo izdelavine je skušal vplivati na rakasta obolenja.

V CSSR so primerjali znanstveniki dr. J. ŠUTTA, dr. J. HANKO, dr. J. JANDA in dr. J. TKAC zdravljenje ran pri ovcah s standardizirano raztopino izdelavine ter z antibiotikom »Framikoin« (ki je sestavljen na osnovi bacitracina in neomicina). Rana na desnih ledjih v velikosti 4×4 cm, ki so jo mazali s tem izločkom, se v začetku ni prav nič zdravila. Enaka rana na desnih ledjih, ki so jo zdravili z antibiotikom, pa se je zagnojila. Od 8. do 12. dne ni bilo pri ranah nobenega vidnega napredka. Sele nato se je pojavil napredek, ko se je kožica pod izdelavinskim premazom nagteje celila kot pod antibiotikom.

Ing. O. HARAGSIM in ing. V. VESELY sta uporabljala izdelavinski izvleček, da sta ohranjala trojjo spermo pri življenju. To je zelo važno dejstvo za umetno osemnevanje matic.

Bolgarski zdravnik dr. V. VASSILEV je s sodelavci uspešno zdravil monilazo pri dojenčkih, ki jo povzročata *Monilia albicans*⁵. Tri do pet dni so otrokova usteca mazali z mešanico medu in izdelavine. Pri dojenčkih, ki so boleli za intertrigo⁶ vnetjem, so z uspehom uporabljali 30 % mazilo iz izdelavine. Zdravljenje je trajalo le dva do šest dni ter je bilo mnogo krajše kot pri zdravljenju s tetraciklinsko mažo.

Iz izdelavine izdelujejo v Sovjetski zvezi deset raznovrstnih pripravkov. »Propolan« uporabljajo pri opeklinah, z »vajvo« razkužujejo usta, z »meto« dezinficirajo stanovanja in odstranjujejo neprijetne vonjave v sobah. Eno do petodstotno mešanico medu in izdelavine priporočajo za uživanje, prav tako tudi mešanico izdelavine in olivnega olja v koncentraciji 1 : 5. V LR Romuniji izdelujejo za izpiranje ust preparat »floral«, ki ga izpopolnjujejo še z različnimi izvlečki zdravilnih rastlin.

Dr. ŠKROBAL v Garten KTZ 13/1973, povzel Julij Mayer

Obrazložitev tujk:

¹ Mikrobi = najmanjša živa bitja, se da jo uspešno barvati z anilinskimi barvami v svrhu raziskovanj.

² Po danskem bakteriologu GRAMu se mikrobi delijo na dve veliki skupini: pri negativni skupini se da barvilo odstraniti z alkoholom, pri pozitivni pa ne.

³ Paradentozna = vnetje zobnih ležišč.

⁴ Mikoza = obolenja, ki jih povzročajo glivice cepljivke.

⁵ *Monilia* spada k cevastim glivicam in povzročata plesnivost.

⁶ Intertrigo = bolezen kože, ki nastane zaradi drgnjenja potne kože, tako imenovani »volk« pod pazduho in med nogami.

ŠE O ZADELAVINI

Zedelavina se dobro obnese tudi kot sredstvo za konzerviranje lesa. To so vedeli tudi srednjeveški izdelovalci violin in drugih glasbil iz lesa. Za lepši lesk in konzerviranje so uporabljali raztopljeno izdelavino. Vodja dunajskega čebelarstva inštituta dr. Jachinowicz že nad 15 let uporablja izdelavino v acetonem izvlečku za impregniranje zunanjih panjskih sten. Kose in drobir od izdelavine namaka v posodi z acetonom (dober je tudi denaturirani špi-

rit), da postane tekočina temnorjave barve. Tekočino previdno pretoči v posodo, ki se neprodušno zapira. Na dnu posode se še usede razna nesnaga. Premaz je zelo uspešen, ker tekočina prodre globoko v les. To zaščitno sredstvo posebno priporoča za nakladne panje, ker jih bolje ščiti pred vremenskimi nevarnostmi. Premazanje je potrebno po petih letih ponoviti.

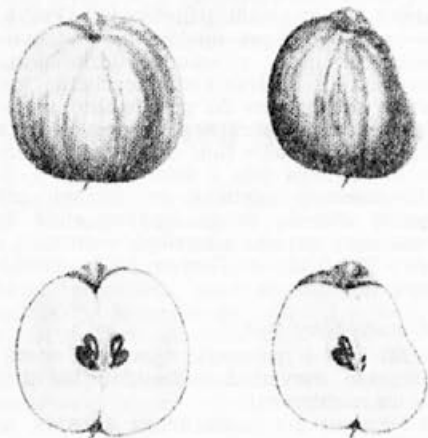
Po Bienenvater 2/1973 povzel J. M.

NEPOSREDNA IN POSREDNA KORIST ČEBEL

Posredna korist naših čebel se odraža v sadjereji in semenogojstvu, neposredno korist pa ima čebelar od donosa medu, od voska in drugih čebeljih proizvodov. Ob dobrih letinah v sadjereji prekaša posredna korist tudi do 20-kratno tisto korist, ki jo zasluži čebelar neposredno s svojim medom.

Posredna korist čebel v sadjereji temelji na opravevanju cvetov po čebelah. Znan-

stvene raziskave so pokazale, da odpade 80 % vseh opravištev ravno na čebele. V neposredni bližini čebeljakov opazamo najboljše in najlepše sadje. Kadar ob cvetenju zavladajo slabo vreme, čebele praktično obletavajo sadna drevesa le v najožji bližini čebelnjaka. Slika 1 jasno prikazuje vpliv dobre opravištev (levo jabolko) in vpliv slabe opravištev (jabolko na desni). Iz tega izvajamo ugotovitve: čim boljše je opraveva-

Slika 1. — Po čebeli oplojen in neoplojen cvet

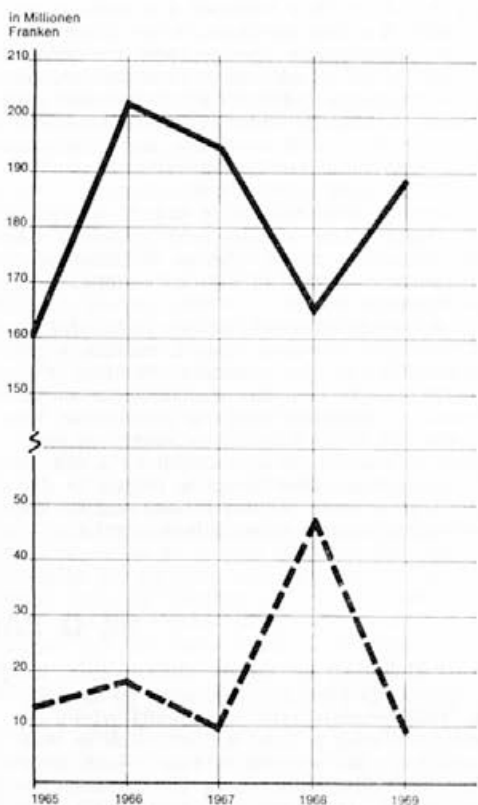
nje cvetov po čebelah, tem več je dobro razvitih plodov, kar vsekakor prinaša pridelovalcu sadja večji dohodek.

Neposredni dohodek od čebel pa je vrednost iztočenega medu. V letih 1965 do 1972 se je ta vrednost v Švici vrtela v povprečju od 3,61 kg do 18,94 kg na panj.

Pa ne samo v sadjereji, ampak tudi na drugih področjih so čebele silno koristne. Tako dosegamo pri oljni repici s smotrnim dovažanjem panjev bistveno večji donos semena. Pridelek semena za čebulo in por je posebno odvisen od oprave cvetov po čebelah. Pa tudi pri raznih vrstah detelje in sočivja igrajo čebele dragoceno vlogo.

Pogosto slišimo opombe, da čebele delajo škodo na raznovrstnem sadju. To pa ne ustreza resnici. Sicer res najdemo čebele, ki sesajo sok iz plodov, toda oprema njihovih ust je tako ustvarjena, da ne morejo načeti sadja in jagodičja. Čebele iščejo le poškodovano sadje, ki so ga poškodovali ali ptiči, ali ose in sršeni, ali pa je kožica počila pod pritiskom.

Čebelarju je dana priložnost, da s posebnimi prijemi na pomlad spodbuja čebele k večji aktivnosti. Z dražilnim krmljenjem in s toplo pomladansko odejo doseže močnejše družine, ki nudijo ob cvetenju sadnega drevja velike množine pašnih čebele za oprave cvetov.

— Vrednost posredne koristi (80%) sadne letine
 - - - Vrednost neposredne koristi (pridelek medu)

H. JUTZI v Schweizerische Bienenzeitung 8/1973, povzel J. M.

IZ UPRAVE

Prvo številko Slovenskega čebelarja bomo poslali v prihodnjem letu vsem članom in naročnikom, ki so poravnali članarino (naročnino) za letošnje leto in glasila niso odpovedali. Če bi kdo izmed njih ne maral več prejemati Slovenskega čebelarja, ga prosimo, da številko takoj vrne pismonoši. V nasprotnem primeru ga bomo vpisali v našo kartoteko in mu redno pošiljali nadaljnje številke.

Uprava

SLAVNOSTNI GOVOR NA A. JANŠEVI SPOMINSKI PROSLAVI OB 200-LETNICI NJEGOVE SMRTI NA BREZNICI 26. 8. 1973

VALENTIN BENEDIČIČ, PREDSEDNIK ZČDS

O Antonu Janšu je bilo zadnji čas mnogo napisanega v raznih čebelarških listih. Med nami pa je na tej proslavi tudi veliko udeležencev, ki niso čebelarji in ne berejo čebelarških glasil. Zato ne vedo veliko o Antonu Janši, kateremu je posvečena današnja spominska slovesnost. Čez 18 dni, dne 13. septembra 1973 bo namreč preteklo 200 let, odkar je umrl za vročinsko boleznijo na Dunaju, star šele 39 let. Zato naj najprej spregovorim nekoliko o njegovem življenju.

Anton Janša se je rodil v tej vasi »Pri Kuharju« 20. maja 1734. Njegov oče Kuharjev Matija iz Hraš pri Lescah je 46 let star vzel za ženo 24 letno Debelakovo Lucijo iz Dvorske vasi. Iz tega zakona se je rodilo 9 otrok, 5 sinov in 4 hčere. Starša sta bila doma iz trdnih kmetij in sta gotovo prinesla v zakon tudi nekaj dote. Na Breznici sta kupila od radovljiške graščine zemljišče, si zgradila na njem hišo, gospodarska poslopja in tudi čebelnjak. Ustvarila sta si največjo kajžo na »Kajžarski Breznici«. Sinovi Anton, Valentin in Lovro so se ukvarjali že od mladih let s čebelarstvom in slikarstvom. Poslikavali so tudi panjske končnice.

Cesarica Marija Terezija je ustanovila julija 1766 Bakrorezno-risarsko akademijo na Dunaju. Iz vpisnega protokola akademije je razvidno, da sta se vpisala brata Anton in Lovro decembra 1766 v prvi, brat Valentin pa novembra 1767 v drugi letnik te ustanove. Vsi trije so na Akademiji lepo napredovali in so začeli kmalu prejemati tudi štipendije.

Leta 1769 je ukazala Marija Terezija ustanovitev čebelarške šole. V Antonu Janšu je gorela še vedno velika želja po čebelarjenju. Nižje avstrijski kmetijski družbi, ki je imela nalogo preskrbeti za šolo čebelarškega mojstra, se je Anton Janša ponudil za čebelarškega učitelja. Po dobro opravljenem ustnem in praktičnem izpitu je postal z odlokom Marije Terezije z dne 7. aprila 1770 prvi javni c. kr. učitelj čebelarstva na prvi čebelarški šoli v Augartnu na Dunaju.

Ko je odhajal naš Anton z bratom Lo-

vrom konec 1766 na Dunaj, je bila njuna popotnja skromna. Imel pa je Anton s seboj, ne da bi se tega zavedal, bogato čebelarško znanje, katero si je pridobil z bistrim opazovanjem čebel že od mladih let pri domačem čebelnjaku in pri okoliških čebelarjih. To znanje je na Dunaju, ko je postal učitelj čebelarstva, z veliko vneto še spopolnjeval. Po naravi nadarjen, se je na Dunaju hitro naučil branja in pisanja. Čebelarškega znanja pa ni zajemal iz knjig. Njegova edina vedno odprta čebelarška knjiga so bili panji s čebelami. Z bistrim opazovanjem čebel je prodiral globoko v skrivnosti njihovega življenja. Nauki, ki jih je učil in napisal v knjigah »Razprava o rojenju čebel« in »Popolni nauk o čebelarstvu«, so se zato bistveno razlikovali od naukov tedanjih čebelarških piscev. Ti so dvignili ob izdaji njegove prve knjige 1771 mnogo prahu. Vendar pa je Anton znal svoje nauke prepričljivo zagovarjati; končno pa je tudi čas pokazal, da so bili pravilni in so zato morali njegovi nasprotniki utihniti. Znameniti, letos junija umrli čebelarški znanstvenik in strokovnjak dr. Ludvig Armbruster, direktor inštituta za čebelarstvo v Berlinu, je leta 1933 upravičeno zapisal v svojem »Archiv für Bienenkunde«, da sta bili njegovi deli prva bisera v čebelarški literaturi in da je Anton Janša hitel daleč, daleč naprej pred tedanjim časom. Podobno je zapisal tudi naš raziskovalec njegovega življenja Ivan Navratil, da se je rodil 100 let prezgodaj. Zapisal je v zvezi z njegovim predlogom Mariji Tereziji v začetku leta 1773 za ustanovitev čebelarške družbe. Razumljivo je, da je bil ta predlog preuranjen in ni mogel prodrati. Pač pa je cesarica uporabila razloge s katerimi je utemeljeval potrebo po ustanovitvi družbe za izdajo cesarskega patenta o čebelarstvu 1775. To je bil prvi lahko rečemo zelo moderni čebelarški zakon. Naši čebelarški predniki pa so dejansko ustanovili ravno 100 let pozneje leta 1873 svojo prvo čebelarško organizacijo, ki je izdajala strokovno glasilo »Slovenska čebela«.

Anton Janša je torej prvi prižgal pravo luč za pridobivanje čebelarškega znanja. Te-

orijo je povezoval tesno s prakso. Tako dela danes tudi Apimondija prek svoje široke strokovne pospeševalne mreže. Lep primer takega sodelovanja znanstvenikov in praktikov je bil njen simpozij o selekciji in kontroli parjenja matic v Lunz am See. Udeležilo se ga je 65 znanstvenikov in praktikov iz 17 držav, med njimi tudi en vzrejevalec naše organizacije.

V zvezi s povezovanjem teorije s prakso naj omenim, kaj je povedal Ridder van Rappard, predsednik Holandske zveze čebelarjev in dekan častnih članov Apimondije v slavnostnem govoru na mednarodnem čebelarstem kongresu v Bukarešti 1965, v katerem je posvetil precej prostora tej problematiki. Med drugim je poudaril:

»Narava čebele prikriva še mnoge skrivnosti, od katerih je odkrit le majhen del njenega čudovitega življenja. Vse to narekuje tesno sodelovanje med čebelarji in znanstveniki.

Žal so obstajali v preteklosti v tem pogledu nekateri nesporazumi. Vsak poskus, da bi napravili med raziskovalci in praktiki pregraje ni samo neumesten, temveč obsojno vreden. Praktiki so tisti, ki opravijo prva opazovanja, katero potem v laboratoriju preizkusijo in opredelijo.»

Naše čebelarstvo danes zaostaja v razvoju za čebelarstvi v sosednih deželah. Preprost dokaz za to zaostajanje je nizek poprečni letni donos medu okrog 7 kg na panj. Naše poprečje je le za malenkost večje od svetovnega, ki se ceni 6,2 kg na panj.

V naši deželi se hitro razvija industrija. V industrijsko razvitih deželah je poraba čebeljih proizvodov zlasti medu veliko večja. Uživanje medu in drugih čebeljih pridelkov namreč zelo ugodno vpliva na telesno in duševno počutje delovnega človeka. Pri nas se že opaža v zadnjih letih v zvezi z industrijalizacijo znatno večja poraba medu in vse kaže, da bomo postali reden uvoznik medu, če ne bomo pri prognoziranju razvoja našega čebelarstva našli prave poti za bolj smotno izkoriščanje velikih naravnih rezerv domačega nektarja. Glede prognoziranja razvoja čebelarstva, ki postaja pri nas že nujno, naj navedem proučeno stališče direktorja čebelarstvenega inštituta v Dolu pri Libčicah v ČSSR ing. V. Veselya. Stališče, ki ga zastopa je pojasnjeval na mednarodnem simpoziju v Pragi maja 1972. Med drugim pravi takole:

»Za zamotan problem gospodarske prognoze velja usklajevanje prognoz posameznih strokovnih področij. Kljub vrsti medsebojnih povezav in omejitvenih dejavnikov ne more čakati nobena stroka na prognoistično delo in zaključke drugih strok. Iz-

kušnja kaže, da tudi najpopolnejša gospodarska prognoza enake ali pa važnejše stroke ne more rešiti prognoze druge stroke. Čim bolj specializirana je neka stroka, tem aktualnejša je ta izkušnja. Z drugimi besedami: ne moremo se zanesti na nikogar drugega, da bo pravilno presodil razvoj čebelarstva, kakor samo na čebelarje. Če ti ne bodo storili tega, bo to v škodo čebelarstva.»

Naše čebelarstvo je danes na zgodovinski prelomnici, kako naj čim hitreje in čim ceneje nadoknadi zamujeno. Predvojni način pospeševanja se je v novih, hitro se spreminjajočih družbenih razmerah preživel. Čebelarški inštituti splošnega tipa se po svetu preusmerjajo v razne specialnosti. Zato tudi v naših razmerah splošni inštitut ne pride v poštev. Po ponovnih zadevnih razpravah v naši organizaciji je padel sklep, da se zgradi in času ustrezno opremljen z nazornimi učili čebelarški izobraževalni center (ČIC) povsem praktičnega tipa. Njegova naloga bo uvajanje dosežkov znanosti in tehnike v prakso. Pri svojem delu se bo naslanjal na jugoslovanske strokovnjake in na široko pospeševalno strokovno mrežo Apimondije, ki deluje prek petih stalnih strokovnih komisij, ta čas že v 26 specialnih delovnih skupinah z nad 130 strokovnjaki in znanstveniki. Potreben bo predvsem kader, ki bo moral biti usposobljen sprejemati dosežke in jih posredovati čebelarjem glede na njihovo sposobnost na različnih ustreznih pripravljanih tečajih. ČIC je ta čas v surovem stanju pod streho, vzporedno pa se pripravlja tudi ustrezn kader.

Današnja slavnost so počastili s svojo prisotnostjo tudi visoki predstavniki Svetovne zveze združenj čebelarjev — Apimondije. Zato naj spregovorim še nekoliko o Apimondiji.

Apimondija je danes že mogočna in najbolj delovna mednarodna strokovna organizacija. V njej je organiziranih ta čas 61 nacionalnih čebelarstvenih organizacij iz 49 držav z nad štiri milijoni članov. Njena dejavnost je močno razvejana. V zadnjih letih je dosegla lepe uspehe v sodelovanju z mednarodnimi strokovnimi ustanovami pri ZN. Generalni sekretar dr. Silvestro Cannamela uspešno nadaljuje delo svojega predhodnika pok. dr. Antonia Zappi Recordatija glede organiziranega sodelovanja s FAO. FAO — organizacija za prehrano in kmetijstvo pri ZN — je odobrila Apimondiji v znak priznanja za njeno sodelovanje posebni statut. Na pobudo Apimondije je vzela FAO v svoj program izdelavo vrste projektov za razvoj čebelarstva v deželah v razvoju. V teku je skupna akcija FAO in Apimondije za tehnično pomoč v teh de-

želah v okviru kampanije proti lakoti. OMS — svetovna zdravstvena organizacija je pred kratkim objavila v Codexu za živila evropsko normo za med, h kateri je prispevala Apimondija znaten delež. Z OIE — mednarodnim uradom za epizootijo — dela Apimondija na izdaji mednarodnega codexa za borbo proti čebeljim boleznim. Ustanovljena je centrala za zamenjavo strokovnih listov in za dokumentacijo v Pragi. V Bukarešti je ustanovljeno njeno založništvo,

ki izdaja glasilo *Apiacta* v petih jezikih. Leta 1970 je bil ustanovljen v Bukarešti Mednarodni inštitut za čebelarstvo tehnološko in gospodarstvo itn.

Tako nas nič ne preseneča, če predsednik Apimondije prof. dr. ing. V. Harnaj zastonja ta čas pri ZN uradno vse strokovne organizacije. Nikakor ne smemo spregledati tudi uspešnega delovanja dekana častnih članov Apimondie Riddera van Rapparda, katerega bi lahko imenovali po njegovem

LISTINA o prijateljskem sodelovanju

Upravna odbora Zveze čebelarških društev Slovenije v Ljubljani in Deželne zveze za čebelarstvo na Dunaju sta sklenila na skupni slavnostni seji dne 6. maja na Dunaju in 26. avgusta 1973 na Breznici pri Bledu, v rojstnem kraju Antona Janša, prvega čebelarskega učitelja na prvi čebelarski šoli na Dunaju, v počastitev njegovega spomina ob 200-letnici smrti

dogovor

o prijateljskem sodelovanju obeh organizacij in njihovih članov na čebelarskem strokovnem, kulturnem in humanem področju v smislu ciljev Mednarodne zveze združenj čebelarjev APIMONDIJE.

V trajen spomin na ta dogovor so predstavniki obeh organizacij posadili spominski drevesi in odkrili spominski plošči Antonu Janšu dne 6. maja 1973 v Augartnu na Dunaju in dne 26. avgusta 1973 na Breznici pri Bledu.

Pri vsaditvi drevesa v Augartnu na Dunaju so dodali zastopniki Zveze čebelarških društev Slovenije prst iz zemljišča rojstnega doma Antona Janša; pri vsaditvi drevesa na Breznici pri Bledu pa zastopniki Deželne zveze za čebelarstvo na Dunaju prst iz kraja na Dunaju, kjer je Anton Janša pokopan.

Funkcijo patronata nad izvrševanjem tega dogovora prevzame Zveza čebelarških organizacij Jugoslavije in Avstrijska zveza čebelarjev.

Ta listina je sestavljena v dveh enakovrednih izvodih v slovenskem in nemškem jeziku.

Zveza čebelarških društev
Slovenije v Ljubljani

Predsednik:
Valentin Benedičič

Valentin Benedičič

Patronat:

Zveza čebelarških organizacij
Jugoslavije

Predsednik:

Dr. Bogoljub Konstantinović

Dr. B. Konstantinović

Landesverband für Bienenzucht
in Wien

Častni predsednik:
Rudolf Richter

Rudolf Richter

Patronat:

Österreichischer Imkerbund

Predsednik:

Alois Tropper

Alois Tropper

delovanju za vodilnega ideologa Apimondie na njenem humanem delovnem področju, to je na pospeševanju mednarodnega sodelovanja čebelarških združenj in posameznih čebelarjev na osnovi medsebojnega razumevanja, pozornosti in pristnega prijateljstva. Mednarodni čebelarški kongresi so najzgovornejši dokaz o velikem uspehu njegovega delovanja.

Slovenski čebelarji smo ponosni na to, da smo člani tako ugledne in za svetovni razvoj čebelarstva tako potrebne čebelarške organizacije. V znak pripadnosti k tej organizaciji nosijo prapori naših društev na eni strani prapora na zelenem polju všit emblem Apimondie, to je zemeljska kroglja razdeljena simbolično na poldnevnik in vzporednike z matico v sredini.

V ZNANJU JE MOČ TA MOČ DA POLNE POSODE MEDU

ČEBELARJI!

Dobra čebelarška knjiga je za čebelarja najboljši oddih v prostih urah; hkrati širi njegovo razgledanost ter vsestransko bogati njegovo znanje, kar je opaziti tudi v povečanem materialnem uspehu!

KUPUJTE

Predvsem pa ne pozabite:

KNJIGE

Z nakupom naših knjig oziroma brošur, ki so zelo poceni, podpirate tudi našo likvidnost; v zalogi knjig in razglednic so precejšnja sredstva, mnogo denarja, ki ga vaša Zveza redno precej potrebuje, a ga nima vselej na voljo. Tako bo vaša pomoč dvakrat dobrodošla, predvsem pa vam!

SVOJE

STROKE!

Priporočamo zlasti nakup naslednjih publikacij iz naše zaloge:

ČEBELARSKE

Sodobno čebelarstvo (Knjiga o čebelah), na voljo je samo I. del (II. del je razprodan), po ceni 40 din za v platno vezano knjigo, ki je neobhodno potrebna vsakemu čebelarju.

RAZGLEDNICE

S čebelami in čebelarji skozi stoletja, cena 4 din za ilustrirano knjižico s 36 stranmi je izredno nizka; pove čebelarju marsikaj poučnega in zanimivega.

SO

Med — naša vsakdanja hrana in zdravilo, cena 4 din za ilustrirano brošurico s 86 stranmi je nizka in vsakomur dostopna. Res ne sme manjkati v prav nobenem čebelarjevem gospodinjstvu.

PRIREJENE

Vzrejajmo boljše čebele, po ceni 28 din za bogato ilustrirano knjižico s 157 stranmi. Nizka cena, ki jo zmore sleherni čebelar. Dolžnost vsakega čebelarja je, da zboljšuje stanje v svojih panjih na podlagi izkušenj, vsebovanih v tej knjižici.

ZA

Nadalje priporočamo **razglednice** z barvnimi slikami panjskih končnic, 6 serij z 10 kom. v ličnem ovoju po 5 din. Čebelar naj uporabi ob vsakem čestitanju čebelarju ali nečebelarju te razglednice; koristi s tem sebi in organizaciji.

VSAKO

Najboljše naročilo! S položnico (dobi se jih pri vsaki pošti) na naš čekovni račun; na sprednjo stran vpišite našo številko tekočega računa: 50101-678-48636 Zveza čebelarških društev Ljubljana, na hrbtne strani pa, za kaj pošiljate denar. Za poštnino knjig ali razglednic dodajte 3 din.

PRILOŽNOST!

Uprava ZČDS

KUHARJEVEGA TONETA SLOVO

Igra s petjem

FRANCE GUNA

Ob priložnosti prireditev, taborov in proslav, ki jih vse pogosteje prirejajo naša društva oziroma družine, želijo prireditelji vpletati v svoje programe, poleg strokovnih predavanj in zabav, tudi nekaj leposlovnih prizorov, kar je na vsak način razveseljivo. Žal pa so organizatorji prireditev zelo pogosto v zadregi zaradi ustrezne vsebine. Za tako priložnost nimajo na razpolago primernih literarnih tekstov niti s področja pesništva, še manj pa glede dramatiziranih prizorov.

Na dosedanjih prireditvah je občinstvo nekaj takšnih spokusov z navdušenjem sprejelo (Grosuplje, Polhov gradec). Zato se je uredništvo odločilo, da bomo objavljali v našem glasilu vsebinsko ustrezne tekste in na ta način pomagali razreševati tudi to vprašanje.

Danes objavljamo dramski tekst tov. Franceta Gune »Kuharjevega Toneta slovo«. Prizor je doživel svoj krst na čebelarskem taboru v Polhovem gradu v splošno zadovoljstvo navzočih. Tekstu so dali seveda svojo težo še poklicni igralci (Janez Skof).

Prepričani smo, da bodo naši bralci pozdravili to našo odločitev, posebno pa vsi tisti, ki bodo imeli v prihodnje na skrbi proslave in tabore.

Danes objavljamo igro s petjem »Kuharjevega Toneta slovo«.

Uredništvo

OSEBE:

Kuharjev Tone — 32 let

Tine — Tonetov brat — 19 let

Lovro — Tonetov brat — 17 let

Ribičeva Lenčka — Tonetovo dekle — 18 let

Pripovedovalec

Fantje na vasi (petje)

Dogaja se proti večeru prvo nedeljo v oktobru 1766 na Breznici na Gorenjskem.

POZORIŠČE:

Na levi (gledano iz dvorane) dolg kranjski uljnjak, obrnjen s pročeljem nekoliko v levo; ob ulnjaku klopca.

PROLOG

PRIPOVEDOVALEC: Kuharjev Tone, ali kot je zapisano v krstnih bukvah radovljiske fare, Anton Janša, je eden izmed tistih redkih Slovencev, katerih ime se z globokim spoštovanjem izgovarja po vsem svetu. Uvrstiti ga moramo med naše največje može.

Kot resen in možat slovenski fant se je pogumno napotil v tujino, da tam razvije svoje sposobnosti in s krepko voljo kuje svojo usodo. Ni se ustrašil dolge poti, ne naporov, ki so ga čakali, le slovo od doma ga je navdajalo s trpko bridkostjo. (Odide v levo).

PRVI PRIZOR

TONE: (pride z desne, posedi ob ulnjaku, dolgo strmi v panje, nato pa na hitro vstane in zakliče v ozadje): Lovro! (presledek) Lovro!

LOVRO: (pride po daljšem presledku iz ozadja): Kaj je, Tone?

TONE: Kje je Tine?

LOVRO: Na vasi, med fanti.

TONE: Stopi ponj! Reci mu, naj pride takoj domov — pa ti tudi, govoriti moram z vama!

LOVRO: Kaj pa je takega? Ti kar meni povej, pa mu bom naročil!

TONE: Ni takó — skupaj se moramo pogovoriti. Steci! Kar semle k uljnaku pridita — da bomo sami! (*Lovro odhiti v levo*).

TONE: (*sam, stojó*): Letos ali pa nikoli. Nemara sem že predolgo odlašal. Čas hiti in leta tečejo. Dvaintrideset jih je že za mano. Sam ne vem, kdaj je to minilo. — E, lepo je živeti ob čebelah, živeti s čebelami — le čas pa še hitreje teče. Vse prehitro: zime je že še nekaj, pomlad in poletje pa tako na hitro zdrsneta mimo človeka, da je kar koj leto okoli. Kakor da sem šele včeraj ogrebal... Komaj da sem pripeljal čebele z ajde, pa že zima trka na vrata.

Zima... Sam ljubi Bog vé, kje in kakó jo bom letos preživel... Na daljnem Dunaju? V šolah? V tujem mestu? Med tujimi ljudmi?

Da, na Dunaju. Tako sem preudaril, tako sem se odločil in tako bódi! (*Se spet zastrmi v panje.*)

TINE: (*za njim Lovro*): No, kaj je tako važnega, da je moral Lovro kar priteči pome?

TONE: Res, fanta, nekaj važnega se moram pogovoriti z vama.

TINE: (*šaljivo*): Misliš dati na oklice? Pa menda ne, da se Ribičevi kaj preveč mudi v zakon?

TONE: Tine, danes mi ni za šale. Upam, da ne misliš tako, kot namiguješ, a o Lenčki boš pa vseeno govoril drugače, če si moj brat in če hočeš, da si ostaneva prijatelj.

TINE: No, no! Ne zameri, Tone! Saj dobro veš, da ne mislim zares. Vsi jo spoštujemo.

LOVRO: Res, Tone, vsi jo imamo radi in mama so kar nevoljni, kot toliko časa odlašáš z ženitvijo. Zelo želijo, da jo že skoraj pripelješ na naš dom.

TONE: Pustimo to, fanta! Nisem vaju za to klical! Nekaj drugega bi se danes rad pomenil z vama.

TINE: Kaj pa takega?

LOVRO: Povej, torej!

TONE: Sédimo! (*Sedejo. Pavza*): Takole sem preudaril in se odločil: še ta teden pojdem na Dunaj.

LOVRO: (*začuden*): Na Dunaj? Po kaj pa?

TINE: Na Dunaj? Kaj te je pa pičilo? Pa tako na hitro!

TONE: Nič me ni pičilo, a tudi na hitro ne. Že dolgo premišlujem, le odločiti se nisem mogel. V šolo pojdem.

LOVRO: V šolo?

TINE: V kako šolo neki?

TONE: Da, v šolo. Rad bi se izučil slikarstva. Podobar v Radovljici je zvedel, da so prav letos odprli na Dunaju risarsko šolo. Ko je poleti gledal moje panjske končnice, mi je svetoval, naj se vpišem. Pravi, da imam roko za to in da bi mi šlo.

LOVRO: O, to bi pa še mene veselilo. Saj tudi moje končnice niso kar takó. Tistile medved na mojem panju ni dosti slabši od leva, ki si ga ti naslikal za Vrbanekov uljnjak. — Jaz grem s teboj, Tone!

TINE: Vidva sta pa dobra! Mar mislita, da gre to kar takó! Še nista slišala: Kdor hoče iti na Dunaj, mora pustiti trebuh zunaj. Od česa bosta pa živela? Saj nam še doma trda prede, če pritisne suša, kaj šele v mestu! Prazne rokó, prazen žep, prazen želodec. Le premislita!

TONE: Tudi na to sem pomislil. Zato poslušajta! Jutri je v Kranju čebelarški sejem. Kupcev ne bo manjkalo. Ljubljanski medičarji so že pred malim šmarnom prišli za kupčijo na Sorško polje, kjer smo imeli čebele v paši. Cena ne bo slaba, panji pa so težki kot še nikoli. Če prodam vse, mi bodo vrgli še nekaj več, kot je treba za prvo silo. Za naprej pa bo že kako.

TINE: Tone, ali se ti ne zdi, da preveč tvegaš?

TONE: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal!«

TINE: Ali ti ne bo morda pozneje kdaj še žal, da zapuščaš dom? Glej, mama so pri volji, da ti takoj zapišejo grunt in se lahko poročiš. Pa še Ribičev grunt priženiš, če vzameš Lenčko; sama je in vse bo njeno.

TONE: Vem. Vse to vem. Vem tudi, kako hudó mi bo za mamó, za vami vsemi, za našo vasjo in našim poljem, za našimi senožetmi in pašniki, za našimi planinami in gozdovi. Dobro poznam samega sebe. Že naprej vem, kako mi bo pri srcu, ko bom moral živeti brez čebel. — Toda takó sem se odločil.

TINE: In kar vse čebele misliš prodati?

TONE: Takó sem mislil. A če želiš, si lahko izbereš tri najboljše panje, pa naj ostanejo doma za pleme.

TINE: Res bi rad, zakaj uljnjak brez čebel je preveč žalosten. Še kadar si jih odpeljal v pašo, sem komaj čakal, da so prišle nazaj.

TONE: Tine, zelo lepó si povedal. Vidi se ti, da si naše krvi. — A zdaj pa na delo! Mračí se že, čebele pa morajo biti še pred dnem v Kranju.

Lovro, ti pa stopi góri v réber in nalomi smrekovih vejic, da zamašimo žrela! Tine, ti pa pojdi h Kraljiču, da pripraviš voz! Z gospodarjem sem se že domenil — nekaj novih končnic mu boš še poslikal, ko odpotujem. On bo dal vso vprego, vozil bom pa sam. Eden od váju bo seveda moral z menoj v Kranj. Človek nikoli ne ve, kaj ga čaka na poti. Ne kónj, ne čebel pa ne smeš pustiti samih.

LOVRO: Bi šel jaz?

TINE: Prav, pa pojdi ti! Močan si dovolj, pameten pa menda tudi, da ne bo kake nesreče. (*Lovro in Tine odideta vsak na svojo stran.*)

TONE: (*sam ob uljnjaku; posluša petje*)

FANTJE na vasi: (*Iz daljave se sliši troglasno fantovsko petje; besede se morajo razumeti*):

Le nocoj še, lunca míla,
razsvetljuje mi pot temná,
nocoj se bodeva ločila,
nocoj grem k ljubci po slovó.

TONE: (*počaka, da pesem izzveni, sam*): Zdaj šele čutim, kakó težka mi bo ločitev od teh drobnih živalic. Koliko veselih uric, koliko sreče in zadovoljstva sem prezivel v njihovi družbi! In zdaj se jim izmikam! Bog ve, kaj mi prinese prihodnost... Bog ve, če se ne bom kdaj kesal tega svojega koraka... Toda — kdor je dovolj pogumen, si sam kuje usodo! Pokonci glavo in s ponosom naprej po začrtani poti! Cesarski Dunaj je moj cilj! Tam se izobrazim v slikarstvu ter proslavim sebe in svojo domovino!

FANTJE na vasi (*iz daljave*) nadaljujejo:

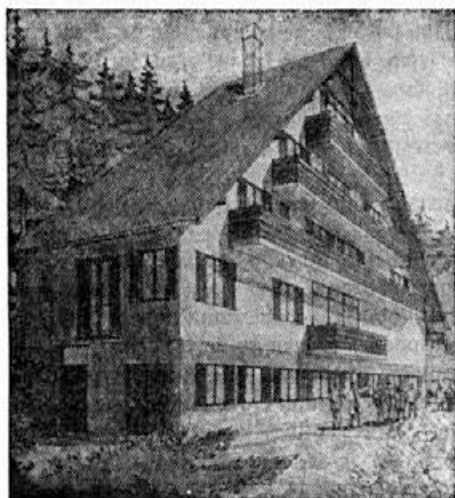
Dober večer, ljuba dekle,
al' si že naspala se?
Jaz še urce nisem spala,
sem le mislila na te...

TONE: (*zamišljen strmi v uljnjakovo pročelje in posluša fantovsko pesem. Ko pesem utihne:*)

Tudi pesem bom pogrešal, O, kolikokrat sem s fanti prepeval prav tole pesem. Zmeraj mi je bila všeč, danes pa se mi zdi še posebno lepa. Bogve, kdo jo je bil tako lepo zložil in ji dal tako lepo vižo. Kakor da je zložena prav zame... In za Lenčko... Prav za naju... Za oba... Za nocojšnji večer... Za najino slovo... (*Séde na klopcu.*)

(*Zmračí se. Nekoliko odmora.*)

Nadaljevanje prihodnjic

V SKLAD

za gradnjo Čebelarkega izobraževalnega centra so nadalje prispevali:

Čebelarke družina Ožbalž ob Dravi	533.—
Skupščina občine Krško	1.000.—
Čebelarke društvo Kočevje	50.—
Jakob Čevna, Ajdovščina	10.—
Herman Bizjak, Ljubljana	15.—
Pisarna ZČDS (potrdila)	50.—
Čebelarke društvo Brežice	300.—
Franc Žnidar, Maribor	100.—
Emilijan dr. Cevc, Ljubljana	187.—
Ivan Krajnc, Koper	85.—
Čebelarke družina Naklo	740.—

Vsem darovalcem iskrena hvala!

Uprava sklada CIC

S KNJIŽNE POLICE

Pčelarski savez SR Hrvatske je izdal novo čebelarke knjižico, ki jo je spisal znani čebelar Josip BELČIĆ z naslovom »Moj način čebelarenja«.

Z velikim zanimanjem sem vzel v roko novo čebelarke čtivo. Kaj mi bo povedala.

Takoj v začetku podaja pisec žalostno resnico, da se čebelarstvo pri nas mačehovsko obravnava in da smo čebelarji brez vsake podpore odgovornih mest prepuščeni samim sebi. Saj po skoro 30 letih državnega obstoja nimamo ne državnega ne republiškega čebelarkega zakona.

Knjiga je razdeljena na tri dele. V prvem delu pod naslovom »Priprava« daje pisec pregled čebelne paše in razvoj čebelne družine do glavne paše. Obenem opisuje vsa dela, ki se zvrste v pomladanskem času pri opravljanju družin.

Drugi del z naslovom »Za večim prinosima«, je najobširnejši in obsega 80 strani. Najprej pojasnjuje pisec, zakaj se je odločil za položko svoje mere na 20 satov 30×40 cm ter za modificirani Dadant-Blatov nakladni panj enake mere. Glavna paša njegovega področja je na akaciji. Zato je dolgo preizkušal, kako bi dobil za to pašo dovolj močne družine, da bi jo res temeljito izkoristil. Na podlagi dolgoletnih uspehov in neuspehov je izoblikoval dvoma-

tično čebelarjenje z zoževanjem plodišča tri tedne pred glavno pašo. Ker dosega zavidljive uspehe, natančneje opisuje ves potek in ga toplo priporoča. V zvezi z omejevanjem zalege in združevanjem dveh družin, razpravlja tudi o vzreji mladih matic ter o njihovi zamenjavi. Bavi se tudi s pridelovanjem medu v satju in pridobivanjem maticnega mlečka.

V tretjem delu nas seznanja s splošnim opravljanjem panjev v poletno-jesenski dobi ter o pravilnem zazimovanju družin.

Knjižica prijetno izpolnjuje vrzel v jugoslovanski literaturi, ker obravnava sodoben način čebeloreje. Namenjena je v prvi vrsti izkušenim čebelarjem. Ker pa svoje posege utemeljuje na podlagi dolgoletnih lastnih izkušenj, je knjiga priporočljiva še posebej začetnikom, da spoznajo, zakaj je potrebno tako in ne drugače.

Knjižica obsega 156 strani, stane 50 din in se naroča pri Pčelarskem savezu v Zagrebu. Kdor pošlje naročnino na žiro račun Saveza šteev. 30102-678-6553 z navedbo imena in z natančnim naslovom naročnika, dobi knjigo po pošti na račun Saveza.

Knjigo toplo priporočamo tudi slovenskim čebelarjem.

Julij Mayer

JUBILEJ KMETA IN ČEBELARJA, IZUMITELJA, KI GA NI MOGOČE PREZRETI

JOZE RESNIK

V Hrenci pri Malečniku blizu Maribora prebiva in razmišlja znani čebelar Franc Kirar. Dne 16. oktobra 1973 je dopolnil 80 let, po čebelarskem koledarju pa bo poteklo 65 let njegovega uspešnega delovanja na področju čebelarstva. Med čebelarji je poznan daleč naokoli, celo onstran ožje domovine. Čebelariti je začel v 15. letu starosti na pobudo Lakmayerjeve knjige »Umni čebelar«. Starši so mu nasprotovali čebelariti, češ da čebelarstvo ni noben poklic. Navzlic temu mu je stric, ki je bil župnik v Malečniku, kupil 4 naseljene dunajske panje. Že v začetku svojega čebelarjenja je imel mladi čebelar velike ambicije. Zavedal se je, da si bo moral izdelovati panje in potrebščine, zato se je nekaj časa učil mizarškega rokodelstva. Planiral je velik čebelarski obrat, ker je bil prepričan, da je samo z velikim številom panjev mogoče pridelovati velike količine medu. Tako mu je tedaj narekovala ekonomika, ki jo je šele slutil. Za takšen obrat so tudi potrebni ustrezni panji. Med vsemi tedaj obstoječimi panjskimi sistemi mu ni nobeden odgovarjal. Zato je začel razmišljati in snovati svoj panj, ki bi odgovarjal čebelarju kot prebivališče in njemu kot uporabno orodje. Minevala so leta, tudi 1. svetovno vojno je kot vojak na frontah in Maistrov borec srečno preživel. Kirar je dozorel v poklicnega čebelarja; med tem je doživljal uspehe in neuspehe.

Nekoč se mu je med prevozom čebel na pašo zadušilo večje število čebelnih družin. Tedaj je ugotovil, kako morajo biti čebelni panji opremljeni za prevoz. Panje je preuredil tako, da imajo sedaj čebele med prevozom poseben zračni prostor ali izbegališče. Pri predavanjih je Kirar često opozarjal, da se je največ naučil tedaj, če se mu je zgodila kakšna nesreča.

Čebelaril je na območju Slovenskih goric, Dravskega polja, Pohorja in pa prevahal je tudi v sosednje republike, v Liko, na dalmatinske otoke, Hercegovino in Vojvodino. Predvsem pohorske gozdne pašne so bistveno vplivale na Kirarja, da je uvedel v svojem čebelarstvu za te okoliške pogoje popolnoma svojo lastno tehnologijo.

Nepregledni pohorski gozdovi čestokrat bogato zamedijo zaradi mešanega sestava. Nesreča je v tem, da se med že v nekaj dneh v satovju strdi in ga ni mogoče iztočiti. To je prisililo Kirarja, da je rekonstruiral medišče svojega panja in satovje v njem. Kot sam zatrjuje, je bil to njegov

največji uspeh, ki mu je uspel že 1921. leta. Od tistega časa so Kirarjevi panji nakladni panji, ki se jih opravlja od zadaj in so ostali zložljivi v skladovnice. Mediščni sat je prava posebnost. Običajno čebelarji armirajo satovje zaradi večje trdnosti z žico. Kirar je pa svoj mediščni sat armiral s pločevino. Nedvomno je ta Kirarjeva rešitev mediščnega sata s kovinsko hrbtnico edinstvena na svetu.

Če se med v satovju strdi in ga zaradi tega ni mogoče iztočiti, se ga lahko iz Kirarjevega sata postrga s celicami vred do osnove. Nato se med in vosek s segrevanjem do 52°C ločita. Gmota je treba med segrevanjem mešati tako dolgo, da vosek splava na površje. Kot smo vse hitro segrevali, moramo sedaj tudi hitro ohlajati, da se struktura meda ne bi spremenila.

Velečebelar Kirar je čebelaril pred drugo svetovno vojno s 750 gospodarskimi panji in z ravno toliko rezervnimi družinami. Zaradi tako velikega števila čebelnih družin je

imel zaposlenega stalnega pomočnika — čebelarja. V sezoni je pri prevažanju čebel in točenju meda najemal po potrebi še pomagače. Gospodarske panje je zaupal v upravljanje čebelarstemu pomočniku Tončku Škofu, ki mu je služil polnih 40 let in ki si je pri njem kot čebelar prislužil pokojnino. Sam pa je najraje opravljal pomožne družine in plemenišče. Kirar je nedvomno pri nas eden prvih vzrejevalcev matic. Vzrejal in plemenil je matice na domačem plemenišču. Odbiral je iz množice najboljše rodove, te pa med seboj paril. Na tak način je dosegel v svojem čebelarstvu višje ekonomske uspehe.

Kirarjevi izumi in dosežki na čebelarstvem področju obsegajo kompleksno znanost; od izuma panja, tehnološke rešitve za specifične ekološke pogoje na področju čebelarstva ekonomike. Ko ga je nekoč nekdo vprašal: »Niste morda veliko tega kopirali, saj skoraj ni močče, da lahko en sam človek toliko naštudira?« Kirar mu je na kratko takole odgovoril: »To je smešno misliti, seveda, ko sem privekal na svet, so že ljudje čebelarili s panji s 6 strani-

cam. Tak je tudi moj panj, vsa oprema je pa moje umsko delo.«

Pred štirimi leti je Kirar zaradi starosti in onemoglosti zmanjšal svoj čebelarški obrat na obseg amaterskega čebelarstva. Kljub častitljivi starosti še vedno čebelarji in spremlja čebelarstva dogodke zlasti tiste iz ekonomskega področja in pospeševanja čebelarstva.

Franc Kirar je častni odbornik čebelarstvskega društva za Maribor in okolico.

Zveza čebelarških društev mu je podelila red Antona Janše 1. stopnje.

Kmetijsko šolstvo v Mariboru mu je ob 100 letnici delovanja dalo dne 8. oktobra 1972 diplomu za zasluge na področju čebelarstva.

Čebelarstvo društvo »Ivana Juranciča« v Križevcih pri Ljutomeru je rojaka Franca Kirarja dne 17. junija 1973 izvolilo za svojega častnega člana ter mu ob 75 letnici delovanja dalo diplomu za izjemne zasluge na področju čebelarstva in izumiteljskih dosežkov v korist napredka čebelarstva tehnologije v Sloveniji.

BIL JE POUČEN IN LEP IZLET

Članek tovariša Lojzeta Kastelica pod naslovom Nalijmo čebelarstemu naraščaju čistega vina v štev. 6/73 Slov. čebelarja je bil povod, da smo si hrastniški čebelarji zaželeli čistost opisanega članka bližje spoznati.

Dne 15. julija je upravni odbor organiziral društveni izlet z namenom obiskati in si ogledati čebelarstvo tov. Kastelica in čebelarški muzej v Radovljici.

Vreme nam na ta dan ni bilo ravno naklonjeno, vendar smo polni pričakovanj prispeli ob 8.30 uri na Vikrče pod Šmarno goro. Povprašali smo za hišo tov. Kastelica, domačini so nam povedali, da naj gremo po cesti naprej do hiše, kjer je nashkana čebela. Po nekaj metrih poti že zagledamo izza ovinka lepo hišo, na katere fasadi je bil že od daleč viden simbol čebelarjev — čebela.

Pod vtisom negotovosti pristopimo k hiši, mali kuža je glasno protestiral naš prihod in že smo izza vogala hiše zagledali ljudi v belih haljah, ki so s satjem v rokah prihajali od velikega čebelnjaka, obdanega s sadnim in drugim drevjem. Okoli in pred čebelnjakom razpostavljeni nakladni panji, kot ljudje, ki so z veliko vnemo opravljali določeno delo, so nam že

na prvi pogled dali vtis smotrno organiziranega čebelarstva.

Predsednik društva tov. Lojze Kišek je v kratkem pozdravnem govoru tov. Kastelicu orisal namen našega izleta, ki hoče predvsem spoznati praktično pridobivanje cvetnega prahu ter matičnega mlečka.

Za tem nam je zaželel dobrodošlico še tov. Kostelic, ki nas je pozdravil tudi v imenu Zveze čebelarških društev Slovenije in Medexa.

Uvodoma nam je v kratkem obrazložil pomen in način pridobivanja cvetnega prahu — osmukanca in izkopanca ter matičnega mlečka, nakar je prešel na strokovno predavanje, ki ga je zlasti popestrilo praktično delo njegovih pomočnikov. Okoli teh je nastala prava gneča, vsakdo si je hotel od blizu ogledati spretno roko pri izkapanju cvetnega prahu iz satja ter jemanja mlečka iz matičnikov.

V dvehurnem predavanju in odgovorih na zastavljena vprašanja smo spoznali, da tov. Kostelic v svojem članku ni samo pisal o čistem vinu, temveč nam je le tega do vrha nalil s svojim predavanjem in z vsem, kar smo na njegovem čebelarstvu lahko na lastne oči videli in se tudi prepričali, da njegov način čebelarjenja po-

meni za nas novost, ki jo je vredno posnemati, če hočemo uspešno čebelariti zlasti v industrijsko razvitih področjih kot je npr. hrastniška kotlina.

Ker je bilo očitno, da čaka za ta dan tov. Kastelica še veliko dela pri čebelah, smo se poslovili in hkrati zaželeli nadaljnjih uspehov, čeprav so že prikazani bili za naše pojme višek čebelarstva in znanja. V znak zahvale za gostoljubnost smo mu izročili skromno spominsko darilce na prvo srečanje s hrastniškimi čebelarji — rudarji, jamski voziček s svetilko — ter ga zaprosili, da nam v zimskem času še pride predavati.

Iz lepih Vikrč smo se odpeljali v Radovljico, da si pogledamo čebelarstvo muzej, le-ta pa je bil zaradi preurejanja žal zaprt. Program izleta smo torej morali spremeniti tako, da smo se po krajšem postanku na Bledu odpeljali v Kamniško Bistrico, da si ogledamo plemenilno postajo. Ob prihodu na postajo ni bilo nikogar, zato smo za vstop zaprosili soseda,

ki je prišel pogledat, kaj hočemo na postaji. Pod drevjem razporejeni hramčki, kakor tudi izlet čebel iz njih, je pomenil mnogim čebelarjem posebno doživetje in nepozabno čebelarstvo idilo.

Pri odhodu s postaje nas je pozdravil Slovenec, ki živi v Franciji. Med pogovorom je izjavil, da želi od nas kupiti tri matice. Že to, kakor tudi njegova pripoved, kako je reševal čebele spomladanskega propada, nam je dalo slutiti, da mož več govori kot zna. Pokazal nam je še fotografijo svojega čebelnjaka, ki da stoji nekje v Grenobleu, nato pa smo se poslovili s tiho željo vzrejevalcem, da vzredijo najboljše matice.

Pogovor udeležencev v avtobusu o vti-sih, doživetih tega dne, je bilo potrdilo, da so čebelarji z izletom zadovoljni, še bolj pa je domnevo zatrdila pesem, ki je vse pogosteje dušila ropot avtobusa na povratku domov.

Franc Zupančič

PIKNIK ČEBELARSKE DRUŽINE JESENICE

V pretečenem letu je čebelarstva družina Jesenice na pobudo nekaterih članov organizirala piknik za člane in svoje članov na Planini pod Golico. Ta prvi piknik je v zadovoljstvo vseh udeležencev izredno uspel in nakazal potrebo za ponovna taka srečanja. Zato ni bil nič nenavaden sklep članov, da družina vsako leto organizira podobno srečanje in ga popestri z zabavnim delom.

Tako je odbor za organizacijo piknika priredil piknik letos v juniju v prijetnem izletniškem kraju Završnici pri Zirovnici, to je na kraju, od koder pelje pot na plemenilno postajo pod Zelenico. Agilni člani odbora so za to srečanje organizirali pečenje čevapčičev in nabavili za odžeganje zadosti pijače, katero so udeleženci lahko dobili po nabavni ceni. Za uvodni aperitiv pa je bil vsak udeleženec postrežen s šilcem doma prirejene medice in prejel za to priliko prirejen znak.

Srečanja se je udeležil, čeprav bolehen, tudi predsednik družine Ivan Pohar, ki je v kratkem nagovoru vse udeležence lepo pozdravil in jih hkrati seznanil z delom družine in tudi čebelarstva društva Radovljica, katerega je tudi predsednik. Vsem je zaželel ob tem srečanju čim več zabave in razvedrila.

Organiziranega zabavnega dela razvedrila se je lahko udeležil vsak udeleženec. Tako so moški tekmovali v streljanju z zračno puško, »boljši« ženski spol pa se je pomeril v metanju obročkov. Najboljša iz vsake »discipline« sta prejela nagradi. Piknik tudi ni minil brez čebelarstva opravila. Navzoči so bili obveščeni, da se je v bližini ustavil pobegli roj čebel. Iskalo ga je mnogo oči in ga naposled našle, vendar v obliki zavitka slaščic in pijače. Da s srečanja ne bi odšli brez matice in trota, sta bila izvoljena tudi ta dva. V znak izvolitve so jima poklonili srci z napisom »Matica 1973« in »Trot 1973«. Srečanje smo morali zaradi poslabšanja vremena proti večeru nekoliko hitreje zaključiti, kljub temu pa je srečanje uspelo. Želja vseh udeležencev je bila, da bi taka srečanja še organizirali. Poleg same udeležbe in prijetnega razvedrila se sklepajo še tesnejše vezi med člani in njih svojci. Srečanje pa končno služi tudi sproščnemu razgovoru in izmenjavi izkušenj, pridobljenih pri čebelarstvih opravilih. Zato so si bili ob zaključku vsi edini — čim preje na svidenje.

Čebelarstva družina
Jesenice

CIRIL POGRAJC

Spet je med naše člane čebelarje čebelarske družine Griže nepričakovano udarila bela žena po mladem življenju našega člana čebelarja tov. Cirila Pograjca v najlepšem razmahu življenja. Rodil se je 3. februarja 1920 v Celju; bil je višji gradbeni tehnik pri Ingradu v Celju, šef prodajne službe. Umril je 25. avgusta 1971. S svojo napredno kmetijsko žilico si je ustvaril precej veliko, zelo lepo breskovo plantažo v Pongracu pri Grižah, na njo pa je prestavil svoje čebelice — 10 AŽ panjev — iz Celja. Prej je bil član čebelarske družine Celje, s predstavitvijo čebel pa je takoj postal član naše družine. S svojo izredno marljivostjo in napredno miselnostjo je svoje otroke pripeljal do višje izobrazbe.

Čebelice je po smrti moža prevzela žena skupno z otroki, ki danes čebelarijo s skupnimi močmi.

Dragi Ciril! Odšel si od nas, pokopali pa so te v Celju. Čebelice so ostale in globoka rana v naših srcih. Naj ti bo lahka zemlja slovenska! Tvoji družini pa izrekamo naše iskreno sožalje.

Čebelarska družina Griže
Martin Zapušek

JOŽE DODIČ

Spet je posegla neizprosna smrt med ilirskobistriške čebelarje in tako pretrgala nit življenja našemu čebelarju Jožetu Dodiču.

Rodil se je v vasi Josen pri Ilirski Bistrici dne 15. 6. 1899, umrl je 14. 4. 1973. Za čebele se je začel zanimati še kot mlad fant.

ki je doraščal na majhni kmetiji, imel pa je tudi veselje do ovčereje in tako oboje opravljal z veseljem. Čebelariti je začel s kranjiči in eksportovci, pozneje pa je nabavil žnideršiče. Pomagal je tudi pri društvu pri kuhanju voščin in izdelavi satnic. Prebrana in nenadna smrt ga je iztrgala iz naših vrst. Pri odprtem grobu se je v imenu ilirskobistriških čebelarjev z ganljivimi be-

sedami poslovil predsednik društva Ivan Sajn.

Naj mu bo lahka slovenska zemlja!

Tajnik Čebelarskega društva
Ilirska Bistrica
Ivan Tomšič

LAZAR WOLFGRUBER

Neizprosna smrt je posegla med nas čebelarje in iztrgala iz naše sredine navdušenega in najstarejšega čebelarja, dolgoletnega člana, odbornika in soustanovitelja čebelarske družine Maribor-Tabor Lazarja Wolfgruberja, ki smo ga spremili na njegovi zadnji poti 25. julija

1973 na Pobreško pokopališče k večnemu počitku. On njega so se poslovili številni prijatelji in znanci, večinoma člani čebelarji družine Maribor-Tabor.

Pri odprtem grobu pa se je v imenu čebelarske družine Maribor-Tabor poslovil z nagovorom predsednik družine, tajnik družine pa je ob zadnjem pozdravu predsednika in prapora izpustil iz zavoja desetine čebelic, ki so obsedale vence in šopke rož na gomili ter s svojimi krili prepevale večno lepo pesem.

Rodil se je 8. decembra 1897 v Lovrencu na Pohorju v lepi in prijazni vasi. Ponosen je bil, da je doma z zelenega Pohorja, kjer je tudi preživel svoja otroška in mladostna leta. S čebelarji se je že zgodaj spoznal in se že kot 11-letni deček začel ukvarjati s čebelami. Čebelariti je začel leta 1908, in sicer najprej v kranjičih, dunajčanih, kaj kmalu pa je spoznal, da bo imel več uspeha z premično stavbo. Predvsem je imel posluh za vse vrste panjev, ki so se pojavljali od njegove mladosti in si kaj hitro ustvaril sodbo, katera izvedba je najprimernejša za naše pašne razmere in si kot mizar sam izdelal AŽ panje ter v njih dokaj uspešno čebelaril s 40 do 50 AŽ panji; zadnja leta nekoliko manj, ker so mu začele pešati življenjske moči in ni bil več kos tolikšnemu številu.

V tem njegovem izjemno dolgem čebelarjenju in črpanju iz domače in tuje čebe-

arske literature si je pridobil veliko znanja in izkušenj. Le-te je zelo rad in spodbudno prenašal na mlajše člane in nadebudne čebelarke novice.

Pokojni Lazo je bil več let član upravnega odbora čebelarkega društva Maribor in okolica. Bil je dober vzrejevalec matič in čebelarji preglednik, povsod je nudil pomoč, kjerkoli se ga je rabilo. Za svoje zasluge pri pospeševanju čebelarstva in delo v mariborskem čebelarjem društvu je prejel odličje Antona Janše III. stopnje, na predlog čebelarke družine Maribor-Tabor pa je bil ob njeni 15-letnici 17. junija tega leta odlikovan z redom Antona Janše II. stopnje. Razen teh odlikovanj je za zasluge na čebelarstvu prejel še pismena priznanja in pohvale. Odšel je od nas, a spomini na dobrega prijatelja — čebelarja ne bodo nikdar pozabljeni.

Rože na tvoji gomili bodo odslej vabile čebele. Naj le prihajajo obiskovat prijatelja, ki jim je posvetil velik del svojega življenja.

Želimo mu mirni počitek v domači zemlji, mi pa ga bomo ohranili v lepem spominu

Čebelarke družina
Maribor-Tabor
predsednik J. H.

LOJZETU KOLENCU — V SPOMIN

Kakor da tudi vsa narava žaluje z nami, so otožnega jesenskega dne goste megle zatamnile zagorsko dolino. Veliki množici, ki je pospremila zaslužnega moža do njegovega zadnjega doma, smo se pridružili z vencem rdečih nageljnov tudi številni čebelarji. Čustva prijateljstva, posebno pa čustva iskrene hvaležnosti so nam velevala, da se poslovimo od njega z vsem spoštovanjem.

Zelo prav je, da se ga ob tej priložnosti spomni tudi Slovenski čebelar, saj je bil njegov zvesti naročnik in bralec več kot pol stoletja. Ljubezen do narave, posebno še njegova idealna ljubezen do drobnih čebelic ga je namreč že pred 55 leti privedla v krog čebelarjev, med katerimi je kljub marsikaterim slabim letinam vztra-

jal do svoje častitljive starosti. Dopolnil je 86 let.

Kakor na vseh področjih kulturnega in gospodarskega življenja, je kot učitelj poprijel tudi med čebelarji s pravim mladostnim entuziazmom. Še več, bil je ustanovitelj čebelarkega društva in bil njegov steber, a na splošno željo vsega članstva njegov dosmrtni predsednik.

Vemo, da bo odslej občutna praznina povsod, kjerkoli je snovala njegova dobrohotna misel, kjerkoli je delovala njegova neugnana roka. Tega ne bodo občutili le njegovi svojci in njegov dom, ampak vsa zagorska javnost.

Mi čebelarji pa vemo že vnaprej, da ne bo med nami ne seje in ne sestanka, ne strokovnega predavanja in ne prijateljskega pogovora, kjer se ne bi vedno znova in znova omenjalo z globokim spoštovanjem ime našega zaslužnega mentorja Lojzeta Kolencu.

Čebelarke društvo
Zagorje

VIKTOR BURGAR

Neizprosna smrt je iztrgala iz naših vrst čebelarja Viktorja Burgarja. Umrl je tragične smrti v najlepšem mesecu — maju. Rojen je bil 5. januarja 1935 v Podpeči. Leta 1959 je nastopil službo pri Rašici, kjer je bil vodja električne delavnice.

Doma je bil marljiv gospodar, skrben mož in oče. Svoji družini je postavil v Gameljnah skromen dom in se pričel ukvarjati s čebelarstvom.

Omahnil je v težki prometni nesreči na poti v Sentvid pri Stični. Njegove čebele bo v prihodnje oskrboval njegov 11-letni sin Viktorček.

Na njegovem pogrebu se je zbrala velika množica ljudi. Z žalostjo smo se poslovili od našega člana. Vsi ga bomo pogrešali, a ohranili ga bomo v lepem spominu.

Ženi Mihelci, hčerki Mariji in sinu Viktorčku pa izrekamo naše iskreno sozlagje.

Čebelarke družina
Skaručna

TOVARIŠU IVANU ŠOŠTARIČU V SLOVO!

V sredo, 30. maja, se je razširila med čebelarji čebelarstva društva Križevci žalostna vest, da se je za vedno ustavilo plemenito srce priljubljene predsednika čebelarstva družine Veržej.

Vsepovsod znani, ugledni in spoštovani Ivan Šoštarič je za zmeraj zapustil svoje drage, sosede, znance, prijatelje in tovariše ter posebno še čebelarje naše čebelarstva organizacije.

Z odhodom tov. Šoštariča se je zopet skrčila križevska čebelarstva vrsta starejše generacije.

Rodil se je 25. decembra 1897. leta v Veržeju. Osnovno znanje in uglajeno vedenje je dal Ivanu veržejska osnovna šola pod vodstvom izobraženega pedagoga Spragerja. Na svojega šolskega voditelja, ki mu je med drugim vzbudil voljo in veselje do lepih in poučnih knjig, je bil vedno zelo ponosen.

Po dovršeni osnovni šoli se je zaposlil v veržejskem Marijanišču in pozneje v enakem zavodu na Dunaju.

Začela se je 1. svetovna vojna in avstrijska vlada ga je poklicala k vojakom. Hodil je po frontah in ob koncu vojne se je priključil Maistrovim borcem in se v Prekmurju boril za svobodo Slovencev.

Po končani vojni ga je življenje za vedno priklenilo na rodovitno domačo zemljo, posvetil se je najlepšemu in najkoristnejšemu poklicu za človeka.

V svoji polni življenjski mladosti se je poročil v trgu in priženil na Bundrlovo kmetijo.

S svojo dobro ženo je vzgojil 2 sina in hčerko Kristino, ki mu je vse življenje zvesto stala ob strani in pridno delala na kmetiji. Sin Jožko je prav tako čebelar in odličen očetov naslednik.

Poleg kmečkega dela, ki zahteva pridne in krepke roke ter celega človeka, je še vedno našel čas za društveno življenje in razvedrilo, ki ga je užival pri svojih čebelah.

Leta 1962 je postal predsednik čebelarstva družine Veržej in svojo zvesto čebelarstvo četo vodil do smrti, kar je redki primer v naših čebelarstvih organizacijah.

Kakor vemo iz zgodovine, so čebelarji v veliki meri vsestransko vodilne sile na vasi. Prav tak je bil tudi naš pokojni Ivan Šoštarič. Gasilsko društvo je vodil polnih 6 let. Vrsto let je predsedoval humani organizaciji Rdečemu križu. Ustanovil je selekcijsko društvo v Veržeju — to je prvo tako društvo v ljutomerski občini. Njegovo delo je segalo globoko v Pomurje; npr. pri Bakanu v Nedelici je bil pogostoma gost, kjer so razpravljali o plemeniti živini.

Za požrtvovalno delo in uspehe pri svojem delu za našo skupnost je prejel več odlikovanj in priznanj. Čebelarstvo društvo Križevci mu je podelilo visoko priznanje.

Tovariš Ivan Šoštarič je živel polno življenje naprednega kmetovalca na vasi, ki je v svoji osebi združil vse, kar se na vasi združiti da: kmetijsko proizvodnjo je združil s čebelarstvom; kot gasilec je varoval kmečke domačije pred elementarnimi neugodami itd.

Čebelarji smo zelo cenili življenjsko delo pokojnega tov. Šoštariča!

Ob tako žalostnem trenutku, ko se za vedno poslavljam o njega, govorim v imenu vseh čebelarjev čebelarstva društva Križevci, da ga bomo ohranili v najlepšem spominu kot plemenitega človeka in čebelarja.

Z zlatimi črkami bomo zapisali vse njegove vrline, kakor smo doslej vsem našim velikim pokojnikom v Zlato knjigo spominov, ki je v slovenskih društvih nekaj edinstvenega.

Slava mu!

Ludvik Kosi,
predsednik čeb. društva

KUPIM

20 dobro ohranjenih AŽ-panjev na 9 ali 10 satov. Štefan Bratuša, Mlinska 25, 62000 Maribor.

PRODAM

čebelnjak za 40 panjev. Od tega je 28 panjev naseljenih, nekaj panjev je praznih. Cena dostopna. Marija Zapušek, Kajuhova c. 37, 63325 Šoštanj.